PROHÁSZKA OTTOKÁR

GLORIA IN EXCELSIS

PROHÁSZKA OTTOKÁR ELMÉLKEDÉSI KÖNYVEI:

Rorate coeli
P 1.–

Gloria in excelsis
P 1.–

Jordán partjától Táborhegyig
P 1.60

Táborhegytől Bethániáig
P 1.–

Bethániától Golgotáig
P 1.–

A keresztfa alatt
P 1.–

A feltámadott nyomaiban
P –.80

A szép szeretet Anyja
P 1.–

A pünkösdi Lélek
P –.80

A túlvilág tornácaiban
P –.80

Élővizek forrása
Jézus Szíve elmélkedések. Fűzve P 3.–

Legyetek világító emberek
Fűzve P 1.–

Missziós körlevelek
Fűzve P 2.–

PROHÁSZKA OTTOKÁR

★

GLORIA IN EXCELSIS

ELMÉLKEDÉSEK

BUDAPEST, 1915.
A SZOCIÁLIS MISSIÓ-TÁRSULAT
KIADÁSA

Isten nyomain.

«*Lőn pedig ama napokban, parancs adaték ki Augusztus császártól, hogy irassék össze az egész világ. Fölméne pedig József is Galileából Judeába, Dávid városába, hogy bevallja magát Máriával, neki eljegyzett nehézkes feleségével.*» (Luk. 2, 1.)

a) Istennek is vannak nyomai s sajátos útjai, jó lesz meglesni s fölismerni azokat. Két vándor jön Bethlehembe; a kényszerűség, az «edictum Caesaris» készteti őket, s ők *engedelmeskedni* jönnek. Ime az engedelmesség az Isten nyoma és álruhája. A rendet szeretnem kell, mint az Úr akaratát s ez akaratot teljesítenem kell elüljáróim parancsaiban. Istennek akarok hódolni, mikor embereknek engedelmeskedem.

b) Ki hitte volna, hogy így jön. Inkább villámlás s mennydörgés közt képzeltük volna eljövetelét. De miért gondoljuk, hogy az Isten erőszak, miért nem inkább, hogy

alázat és szeretet? Hát ez kevesebb? Hisz az erőszak nem épít, hanem ront, míg ellenben az alkotáshoz csendes és szerető erők kellenek. Igy épül a tölgy a júniusi melegben, így a sziklarétegek az oceán mélyében, így a társadalom a család békéjében, így a nagy gondolat, a tudás, a művészet a lélek szentélyében. Szeretem a csendet, abban épülök föl magam is.

c) S miért nem jött pompával? de minek pompával? A pompa külsőséges; ő magába zárt mennyországgal jött. Hol van több fény és ragyogás, mint a tiszta lélekben, melyet el nem nyel a legsötétebb éj sem? Szépség, harmónia s egyszerű szellemiség kell nekünk. A mezei virág szebb, mint Salamon «pompája». «Ein reines Herz und treuer Sinn, macht eine Magd zur Königin», olvastam sz. Nothburga sírjánál.

„Nem vala helyük a szálláson."

(Luk. 2, 7.)

a) A barlang az elmélyedés titokzatos szent helye. Nincs sz. Tamásnak, nincs sz. Ágostonnak oly teologiája, amilyen a sz. Szűzé volt a sz. éjben. Közel az Istenhez, közel állott anyai közelségben s megfelelő kontemplációs mélységben. Lát, szemlél, néz s elragadtatva olvadozik. Itt lehet elrecitálni igazán a lorettói litániát: bölcseségnek széke, örömünknek oka, tiszteletes edény... könyörögj érettünk! Titokzatos értelmű rózsa, te fölfutó rózsa, kinőttél a szikla alján s fölfutottál s kinyíltál a barlang száján. Te édes, virágos kikelet!

b) «*Én galambom a kőszikla üregeiben, a kerítés hasadékaiban, mutasd meg nekem orcádat, zengjen szózatod füleimben, mert a te szavad édes és arcod ékes.*» (Ének. éneke 2, 14.) Itt hát az Isten galambja, itt búg; e barlangban van mézes érzelmeinek forrása. A sziklából méz fakad, a Szűz imájának

méze. E barlangban hozta világra az oroszlánt... e hasadékban volt a sasnak fészke, ki a lelkek szárnyalásának vezére. — Szabadon, függetlenül a kultúrától, háztól, várostól, görög, római világtól a hegység barlangjába tette le, hogy innen induljon ki hozzánk! Ó Uram, mily imádandó s magasztos a te végzésed, «*a te parancsodra emelkedett föl a sas és rakja fészkét magas helyeken; sziklákon lakik és meredek kősziklákon... fiai vért szívnak.*» (Jób. 39, 27.) Mit szívjunk mi? Erőt, fegyelmet, kemény igénytelenséget. Ne legyünk puhák, kényesek. A szépség és erő mindig formás; a forma pedig fegyelem és arány.

c) Mily fölséges a stilusa az alázatos lelki fölségnek, mely mint ellengőz csap bele a világ nagyzásának kis kaliberű gépezetébe. Kivetközödik Krisztus mindenből, ami pompás, hizelgő, kápráztató; mindenből, ami érzéki, puha s mint a havasok kristálytiszta patakja neki vág a sziklás völgyeknek, mélységekbe szökell, örvényekben kavarog s az alázatot, mint fölényes lelkületet, mint győzelmes erőt mutatja be a világnak. Mily korszerű stilusban dolgozunk mi; gyerekes apprehenziókkal, éretlen gondolatokkal bajlódunk. Megakadunk sok-

szor másoknak hasonszőrű törpeségén s azzal, hogy nem tudunk fölülemelkedni az emberek törpe világán, legjobban feltüntetjük saját alacsonyságunkat. Az alázat erőteljes igénytelensége sohasem téveszthető össze tompa, mafla bambasággal. Gondolj a sasra s eltanulod a fölséges alázatot!

A szent Szűz Karácsony-estéje.

a) Mint ahogy a májusi erdő a csillagos mennybolt alatt telve van kéjes, illatos élettel, titkos, édes termékenységgel, néma zenével s lefátyolozott szépséggel, olyan volt a sz. Szűz Karácsonyestéje. Finom, mély lelkén a próféták és költők és szentek kedélyének villogásai lobbantak föl, az áhítat, bensőség, imádás, öröm elragadtatásai közt. Lelke átszellemült a leányos s az anyai érzések bájától; öntudata, mint egy ezüst tükrözésű mélység, melyből a legszebb, legédesebb s legharmonikusabb életnek világítása áradt ki; ő is látta Bethlehemet, a barlangot, a jászolt, a hivőnek, a prófétának, a Szentnek s végre az Istenanyának szemeivel; ah mily fényben látta! Saját édes, elragadó boldogságának fényében. — Hát lelket adj édes Szűz, lelket, vagyis nyiss fény-forrást bennem, hogy lássak, hogy hittel, szeretettel lássak, hogy a szépséget,

hogy az Istent lássam. Édes látnok, nyisd meg szemem karácsonyi vizióra!

b) S nem veszik föl, mert telve volt Bethlehem, telve idegennel, jövevénnyel, pletykával, lármával, vaksággal. Ott neki helye nincs. A szív ily Bethlehem lehet; nincs benne helye Istennek. Fölfogad mindent, csak őt nem; tele szívja magát álló vízzel, mint a pocsolyába esett szivacs!

c) Tehát elvonul a barlangba, el a csendbe, el az Isten galambjainak szikláréseibe. Ah itt csend van, itt ünneplő magány van, itt hangosan beszél a szív, itt hallani az Isten léptét. Mily kedves ez neki. Mint az Úrnak kedves a szegény templom, hol egyszerű nép térden állva imádkozik. Szegénység és melegség. A barlang s benne a Szűz, az «arca Dei»; no lám megkerült Jeremiás barlangja, hová az Isten szekrényét rejtette; itt a frigyszekrény, itt a cherubszárnyak . . . mindjárt meglátjátok az Isten dicsőségét!

d) A sz. Szűz, mint várandós istenanya, készül fogadni s köszönteni az urat; várja s hívja ő. Tudja, hogy eljön, tud ő mindent... Látja leszállni az éjt s tudja, hogy tündöklő lelke azért van ide állítva, hogy a közelgő Jézusnak világítson... Látja a

barlang aljazott szalmáját s érzi, hogy lelke ki van terítve puha, illatos szőnyegül a belépő Isten lábai elé... néma az éj s ő tudja, hogy a szférák zenéjének is el kell csitulnia az ő üdvözlő, szerető csókjától. Ah igen, végtelenbe emelkedő dagály emeli a sz. Szűz érzelmi világát!... A természet s kegyelem első zsenge szeretete ül ünnepet benne. Szent, fölséges, dicsőséges Szűz!

e) Künn énekeltek Gloriát; de az csak gyönge visszhangja, csak elhaló lüktetése annak a hymnusnak, annak az imádásnak, mely a Szűz lelkében kelt; hiszen e lélekben vált ki a legboldogságosabb anyának éneke, melyet Isten magának rendelt üdvözletül. Kívülre nem hangzott; nem baj. A szív dala öröm, hála, édes vigasz, virágos remény; lendületes, kotta nélküli, belső énekek.

Három visszapillantás a szentéjbe.

a) Lelkemben visszaszállok a multba s szemlélem ennek az én szülőföldemnek határát, mikor az első karácsonyest ereszkedett a világra. Ez a nagy Duna úgy folyt akkor, mint most; a Garamvölgyének mocsarai az alkony elhaló világosságát tükröztették; a márianosztrai csúcsos hegyek, a Pilis, a Duna trachit szegélye részvétlenül merültek el a homályban; a lázkereszt sziklája alatt zsongott a hullám, de keresztet még nem látott csúcsán; vadludak gágogó csataélei vonultak el fölötte s a római legionárius megitatta lovát s nyugalomra készült; túl a Dunán kigyúltak a barbár táborok tüzei. Mily világ! S most a bazilika nagyharangja zúg s elnémítja a Garam hídján robogó gyorsvonat zörgését; a lakóházakban kigyúlnak a karácsonyfák illatos gyertyái; városok és faluk életébe bele van

szőve annak az első karácsonynak áldása... Ezt mind a bethlehemi gyermek tette; elváltoztatta a világot. Mint vízben a cukor s tűzben a vas s napsugárban a jég megolvad: úgy olvad el kezei közt s szeme édes tekintetétől a kemény, a jeges, a vasas világ... Ó Uram, folytasd művedet... bennem s körülöttem!

b) Nézem, szemlélem azt a másik világot, azt a darab mennyországot, melyet a sz. Szűz hordozott az első karácsonyestén lelkében. Mély, szép, meleg, édes! Elmélyed az Isten gondolataiba s végtelen szerelmét élvezi. Lelke a környezetből kiemelkedik s Fiának heroizmusa szállja meg az anyát. — Világ, intézmények, környezet, szokások, mind mind elváltoznak; nem szabad hozzájuk tapadnunk úgy, hogy lekössenek. Lelkemnek nem szabad szenvednie tőlük! Ó te édes, szonambul idegen, te lélek, ébredj; akkor ébredsz, ha meglátod magadat, páratlan, szinte idegenszerű voltodat, melynek a világ csak fészek, fészek arra, hogy mennyország fejlődjék ki minden lélekben! Lelkem, hadd lássam arcodat; hadd készítsem ki magamban mennyországodat! Bethlehem, Bethlehem, te bemutattad nekünk nemcsak az Istent,

hanem az embert is; a te világosságodban meglátjuk önmagunkat

c) Vetek egy tekintetet magamra is. A sz. Szűz nekem nyujtja gyermekét. Barlang, istálló, jászol, szalma, elhagyatottság, szegénység a kerete ez isteni adománynak. Mindenkinek lehet isteni édessége, még ha istállóban lakik is. Ne lakjék ott; helyes; de mivel a világ fejlődését parancsszóra megcsinálni s kínt és nélkülözést egy legyintéssel száműzni nem lehet, állítsuk bele minden állásba s életnembe az Isten erkölcsi erőit; mert mi nem gazdagságtól várjuk a jót, hanem jók akarunk lenni szegénységben s gazdagságban, betegségben s egészségben egyaránt. Ah, bennünk van a jóság forrása, bennünk fakad a jó, az isteni akarat. Ez kell mindenek előtt.

Kilátások a barlang szájából.

a) A római világba, hol erő, jog és politika országol. E hatalomé az egész föld. Cséplőgépe a nemzeteknek; vasszerkezet, melynek karjai Hercules oszlopaitól Indiáig nyúlnak. Fehér, bibor szegélyű tógákban jár a gőg és a beteg lélek. — «Édictumot» ad ki, különben pedig nem törődik a kisdeddel. Később apostolainak s hiveinek csontjait töreti, de a kisded legyőzi. Ó szent, fölséges, imádandó erő, lélek ereje; nagyobb erő, mint jog és politika! Ez erőnek tógájába öltözködünk.

b) A görög világba, hol ész, elmésség, tarka gondolatok vezetnek; játékszerei a legyőzötteknek! Ah édes Jézusom! Te több vagy Platónál, praktikusabb Zenónál, mélyebb Heraklitnál; egy árnyékot azonban hordozasz magadon, mely a világot ijeszti s ez az, hogy te félted a lelkeket a világ bűbájától. Sokan megtévednek, a «fascinatio

nugacitatis», az ékes szavak bűbája megzavarja hitüket. De te erős úttörő és új világteremtő egyéniséged fölségével kijózanítasz s azt mondod: hát nem vagyok-e én több, mint mindezek? no hát kövess!

c) A zsidó világba, hol megcsontosodott vallási formák alatt szenvednek a lelkek; megtört nemzet, mely a hitből politikát csinál. Nekik rómaiakat legyőző Messiás kell. Olyan nem jött. Jött olyan Messiás, ki az egyéni, a családi, a nemzeti formák fölött érvényesülő, örök életre tanít. Azok elpusztulhatnak; ennek nem szabad elpusztulnia még romjaik közt sem. Ez is ének!

d) A chinai, a hindu világba; ezekbe a régi kulturákba, melyek zsákutcákat teremtettek az emberi szellemnek, fényes, pagódás, porcellán zsákutcákat, tele rezignációval s a haladás lehetetlenségével. Ezek a hangyaboly-, ezek a csorda-népek nem várnak Megváltót, mert bár érzik rabságukat, de nincs meg bennük a reménység pátosza. — Mi pedig remélünk nyomorunkból folytonos szabadulást!

e) A barbár világba, az erdők, a harasztok közt bujdosó, kulibákban, cölöpépületekben lakó népségek világába. Erdőik, tavaik fölött végig sóhajt a karácsonyéj fuvalma. Észre-

vétlenül jött meg az Úr, de áldását küldi a barbároknak; ezek az ő sziklái, az ő törzsökei; ezekből farag ő majd dómokat, oltárokat és szenteket. — Szent, szent éj; én, barbár atyák gyermeke, szívből köszöntlek; ó neveld lelkemet motivumaid szerint, hogy a barbár vérből kialakuljon a fölséges Krisztus-arc.

„Születék Szűz Máriától."

«*Lőn pedig, mikor ott valának, elérkezék az idő, hogy szüljön. És szülé az ő elsőszülött fiát.*» (Luk. 2, 6.)

a) Megérett s leszakadt a sz. Szűz szívéről anyaságának gyümölcse, az édes, kis Jézus. A sz. Szűz lelkét ez a szakadás nem sebezte, hanem eltöltötte lágy, bensőséges, édes áhitattal. Imádkozó alázatban térdelt a földön fekvő gyermek előtt, kinek szeretete új kegyelmekben parazsat hullatott lelkére; a gyermek tekintete ez alázatos szolgálóján pihent meg, aki érezte s elolvadt a tudattól, hogy tetszik Urának, hogy gyönyöre Istenének. Ezt a boldogságot énekelte el a sz. Szűz a gyermeknek bölcsődalul, kizárólag neki. — Az örök élet vágyát és örömét csakis az Úrnak énekelhetjük el; vannak a léleknek kapcsolatai, melyek kizárólag közte s Isten közt fűződnek; ezekben emelkedünk ki családból, barátságból... világból. Isten és én!

b) A sz. Szűz pedig mit ad neki? Szivének melegét, puha karjait, édes csókjait; imádja, szereti. Csókot nyom lábacskáira, csókot kezecskéire, szemeire, arcára s mindene lesz neki: temploma a barlangban, meleg boldogsága a hidegben, sötétben szemevilága, édes pihentetője a jászolban. — E reménységeken tisztul meg a mi földi szeretetünk is, mint gyaluforgácson a folyadék; akarunk tisztulni érzéki vonzalmainkban s Jézust szeretve e szeretetért eltűrni barlangot, hideget, kemény fekhelyt, lelki sötétséget; de mindezt csak azért, hogy mélyebben, igazán szeressünk.

Az isteni kisded programmja.

«*És betakará őt pólyákba és a jászolba fekteté.*» (Luk. 2, 7.)

a) Az örök bölcseség megállapította az Üdvözítőnek bevonulását és fogadtatását. Elrendezte a térben a nemzeteket s az időben az eseményeket. Kijelölte a történelmi fejlődésnek azt az örökké emlékezetes pontját; alkalmas geografiába foglalta a népeket s az államokat, hogy e földből a Fölségesnek zsámolya váljék, melyre a magas égből lelép s az élet szövedéke a takaró legyen rajta. Fürkésző tekintete várak, házak, paloták közül kiválasztotta a legalkalmasabbat; a lakást berendezte, úgy, hogy minden szeg és csap, minden szin és alak stilszerű legyen benne; s midőn elkészült vele, szétlebbentette az éjnek sötét, nehéz függönyét s mennyei fényben, angyalszárnyak keretében bemutatta Bethlehemet az ámuló világnak, be-

mutatta a gyermeket s anyját barlangban, jászolban, éjben! Az isteni gondolat ki volt itt dolgozva az utolsó pontig s vesszőig, a «Verbum Dei» ki volt mondva a lehelet és lélekzet finomságával s a hangsulyozásnak s előadásnak művészetével. Kezei közt éj és fény, csend és angyalének, Istenanya és rideg jászol, szerető tekintet és tűzlehelet, anyai karok és fázós érintés, forró szív és szúró szalma az isteni inspirációt fölvevő, finom anyaggá lett s az Isten azt teleitatta gondolataival s érzelmeivel; azóta ragyog szemeinkbe s nyúl ellenállhatatlanul szivünkbe a szent karácsonyéji Bethlehem!

b) Bámulatos kontrasztokat foglalt művészi egységbe az Úr e Bethlehemnek kialakításában; az első ellentét, hogy ott minden érdes, durva és nyers a test s az érzék számára; ahová nézesz, borzongasz; amihez érsz, az szúr. A szalma mint a tövis s a jászol mintha szegekkel, kiálló szegekkel volna kiverve, faragatlan és szálkás. A levegő nyirkos; a barlangon ajtó nincs. Itt lakatosnak, asztalosnak, kárpitosnak, cserepesnek, kályhásnak, festőnek nem akadt munkája. Itt fukarkodott természet és művészet; a teve nem adott szőrt, a juh nem adott gyapjút, a lúd nem adott

dunnát; csak érdes kenderszálakból szőttek egy kis pólyát. Itt minden meztelen, sziklafal, jászolfa és gyermek! Hátunk borzong; érzékeink irtóznak; kedvünk kerekedik elfutni innen.

De ne fussatok! Fogjátok föl a csecsemőnek programmját; «ego memet in ardua fixi!» Én a kemény életet választottam magamnak! Értsétek meg, hogy e sziklahasadékban ezt a kemény fészket az a sas rakta magának, kit az érzékiség meg nem közelít, kit a puhaság el nem kábít, kit a kellem le nem fog, hanem aki érzéken, káprázaton, mámoron, élvezeten s ittasságon, mint sűrű, illatos felhőn keresztül vágja magát hősies csapatjával, csupa sasfiókkal, kik a napba nézni vágynak! Itt semmi sincs bélelve testtel; itt a lélek lakik! Aki palotát akar nagyúri henyének; aki pihés-tollas fészket akar rakni csicsergős kedélynek s abban végleg lakni, mikor már szárnyai megnőttek, az menjen másfelé, itt nem boldogul!

E csecsemőnek missziója van a lélekhez; azt szereti, azt kegyeli, azt jött felszabadítani. Azért megragadta a lelket; csak ezt látta az emberben, ehhez szólt. E radikális irányzatával megszólaltatott

sok panaszt; hogy az édes hangot, a finom arcélt, a szép termetet, a kultura vivmányait, a természet édes élvezeteit ignorálja, — hogy nem ért hozzá és barbár, — hogy ime bujdosik barlangban s a troglodítákhoz téved; de ő csak mosolygott s nem engedett a programmból: nem test — ismételte, — nem test, lélek kell nektek! A kultúra nem ház, nem forum, nem cimbalom, nem váza, nem elegancia és szinház; a kultúra mindenekelőtt a lélek műveltsége! Borzongjatok, rázkódjatok össze itt a barlang nyirkos éjjében: keményen foglak, hideg kézzel érintlek, hátha fölocsúdtok s szétfoszló érzéki mámorából fölébred bennetek a lélek. Szép, tiszta, nemes, uralkodni s teremteni-hivatott lélek kell nektek; ez az igazi kultúra! Ha érzékiségtek lázad, hát csak rajta; kitűztem én már régen a programmot; ha nem hallottátok, hát lássátok; Bethlehem azt kiáltja felétek: Hie Sinne — hie Seele!

c) A második kontraszt az a sötétség, mely az embernek látni s tudni-vágyó lelkére borul, mikor a szent-éjnek Bethleheme előtt letérdel. Sötétség fogja körül a jászolt s az embert. Kettős éj; az égnek s a barlangnak éje. Az Istennek is az éj a

palástja. Az Isten láthatatlan; reánk nézve tehát éjben áll. Az Isten titokzatos, mint az éj és érthetetlen; hogyan lehet tehát a mi világosságunk?! A teologiának sok borzalmas és sötét zónája van s ha valaki szemeit problémáira függeszti, elkábul s elborul a lelke. Itt csak egy menekülésünk van; meneküljünk Jézus Szivéhez a kétség s a lét örvényeinek lehelete elől, mely elhervaszt s megfagyaszt. Elhervasztja a szeretetet s szomorú kötelességet formál belőle; elhervasztja a bensőséget s janzenista szillogismusokat állít helyébe, megfagyasztja a lelkesülést s tompa rezignációval váltja föl, megfagyasztja a történtést s rabszolgaindolenciával cseréli föl. Ily környezetben tönkremegy minden: természet, ész, művészet és lélek... Testvéreim, meneküljünk!

Meneküljünk s bújjunk el a bethlehemi barlangba! A sötét, haragos Jehova s a reprobációnak Istene elől, meneküljünk az Istenfiának jászolához! Szegődjünk e Gyermek-Istenhez; arcocskájától szétfoszlik a létnek felhős tekintete! Ha filozófiánk röstelkedik, ha teológiánk aggaszt, csókoljuk meg a gyermek kezét; az nem disputál, nem szédít, nem temet homályba, nem rémít. A gyermek egy szeretetreméltó, kedves,

bájos valóság; tekintete gondot s kételyt feledtető tény; mosolya biztatás. S ez az isteni gyermek, higyjétek el, mindez nekünk: báj, biztatás, gondot s kételyt feledtető tény! Eljött, hogy bizzatok benne s hogy szeressétek őt! Ki ne futna éjből, kételyből, örvényekből feléje? Feléje: hitünk víziójához, reményünk otthonához, szeretetünknek karácsonyi Bethlehemához?!

Ó Bethlehem, Bethlehem, örök szeretetnek naiv megnyilatkozása, hadd értsem meg suttogó szózatodat: szeress és ne kételkedjél.

A szent Szűz és a gyermek.

A karácsonyéj a szent Szűzet lelkének legszebb megnyilatkozásában mutatja be. Szív-nyilás van itt: tavasz a télben. Menny-ország-nyilás van itt: Istenlátás, Istenbirás földi életben.

a) Adott-e az Isten nagyobb ajándékot, mint mikor fiát adta; szeretetének kenetével, az irgalom illatával töltötte el a földet! Lépett-e valamikor oly közel az emberiséghez, mint mikor köztünk született? S fogadta-e őt valamikor lélek oly bensőséggel, mint mikor édesanyja ölelte szivére? Nyílt-e valamikor virágkehely oly kéjjel s vett-e magába harmatot, mint a szent Szűz anyai szive? Ugy-e soha; nohát e Szűz elé állít a liturgia, — imádsággá válik szeretete és lelkesülése. A sz. Szűz lelkében templomot csodál, mely tömjénfüsttel teljes, — oltárt, melyen lobognak már a gyertyák s hirdetik, hogy leszállt az Úr...

a többit pedig ránk bizza; boldogságát nekünk kell elgondolnunk mély tisztelettel s áhitattal! Nincs egyetlen lélek a világon, mely oly éjt virrasztott át, mint a sz. Szűz. Vele akar lenni egymagában az Úr; azért tereli el útját a barlangba, el a várostól, el Bethlehemből, ki a magányba; elhallgattat mindent, csak az ég csillagai reszketnek, ahol «peperit filium suum primogenitum» szülte elsőszülöttjét.

A szeretetben egyesülnek a lelkek s ami kettő volt eggyé lesz; az anyai szeretetben, ami egy volt, ketté válik, de csak azért, hogy a két tűzláng annál hevesebben egymásba csaphasson. Az Isten most kezdi szeretni a sz. Szűzet, mint anyját s a sz. Szűz Istent, mint gyermekét; ez új szeretetnek varázsa és boldogsága van az éjre kiöntve; az Isten-megközelítés elképzelhetlen foka. Ily édes nem volt még az ég: «hodie melliflui facti sunt coeli», ma mézzelfolyó lett az ég.

b) És a gyermek?: «*Jöjjetek nemzetek s imádjuk az Urat.*» — E gyermeknek jár az imádás adója, mert ő az *Isten velünk*, az Emmanuel! E gyermek a mienk! testvérünk... s ime itt kezdjük szeretni az Istent, mint testvérünket... de ez a

nagy Isten végtelen nagy megaláztatásban csak végtelen nagy célokért jöhetett. Ezeket jelzik az *éj s a fagy*, melyeket meg kell törnie. A hitetlenség éje borzalmas hatalom s a tél fagya a halált jelenti s a szivtelen elvadulást és hanyatlást. Örvények ezek; de a gyermek játszik az örvények fölött; kacsóit bedugja a vipera üregébe és szelidít vadállatokat.

A karácsonyéj cherubja.

Szent éj, melyet a Fölségesnek közeledtétől öröm s borzalom jár át. Fény gyulad ki benne; e tűzön gyujtjuk meg karácsonyfáink gyertyáit, ebből való az a ragyogás, melytől a gyermekek arca s a szerető lelkek szeme kicsattan. Ez a szent fény ficánkol az éjféli misére sietők lámpásaiban s vezeti irtásokról, pusztákról, majorokból az embereket Krisztus jászolához; ez gyulad ki a kontyos kinaiak ágas-bogas házaiban, a Jancekiang partjain ép úgy, mint Birmában, vagy Európa városaiban; különféle nyelveken ugyanaz az öröm gyujt rá az énekre: «Krisztus Jézus született, örvendezzünk.»

a) De engem most a karácsonyéj cherubja érdekel; nem az, kinek ajkán csendült meg először az édes evangélium, hogy Krisztus született; hanem az, ki a teremtés hierarchiájában hozta s elsőnek üdvözölte s meg-

csókolta Krisztust: a sz. Szűz. A teremtésnek s a kegyelemnek ez a legszebb angyala hajlik a csecsemő fölé, szeretetének s boldogságának szárnyaival beárnyékolja a jászolt; lelkén s arcán az az isteni szépség árad ki, mely az isteni gyermek első tekintetének pihenője legyen, keble attól az édes tejtől dagad, mely az Istennek első étele legyen s ajkára az a méz van kiöntve, melynek csókja s mosolya a gyermek Jézus első élvezete legyen. Szent, szent éj, csendes, rejtelmes éj, a szerető cherubnak sz. éje! Szent éj, a legszebb látomásnak éje, mikor a megkerült paradicsom angyala világít lelkünkbe s elragad Istenhez!

b) Ez a cherub adorál! A sz. éj a sz. Szűz imaéje. Számítatlan ima-órákban imádta Jézust, tökéletesebben, mint az angyalok. Lelkén, e gyengéd. finom, hűséges médiumon vonultak el az Isten gondolatai; a próféták álmai, a druidák vágyai, a sibillák sejtelmei, a legszebb s a legmélyebb teologia. Exstatikus imádással fogta át az Istent; megtehette, mert Krisztus lelkén kívül egy lélek sem közelítette meg úgy az Urat. Elborította őt csodálatával, hódolatával, dicséretével, sze-

retetével, örömével, diadalával. Megközelítette végtelen teremtetlen glóriáját. Tökéletességei elvonultak előtte: mindenhatósága, örökkévalósága, végtelensége, teremtő ereje, méltósága, szépsége... azután teste, lelke, élete, szenvedése... Végigsurrant minden léptén, megcsókolta minden nyomát, követte a történelem hullámcsapásait, melyeket az Istenember indít meg, hogy végre is itélőszékének zsámolyán törjenek meg s törésük is dicsőségének véghymnusa legyen. Szent, szent éj, én is imádom benned az Urat, az Istent, a gyermeket; látom nagyságát s hódolnom neki vágyam, vigaszom s örömöm!

c) De e cherubot végre is a gyermek, a gyermek érdekelte, az ő gyermeke. Senki sem szerethetett így: gyermekében Istenét; fölemelte a csecsemőt s imádkozó bizalommal kebléhez s ajkaihoz szorította s telt keblének édes anyai tejével saját lelke édességét s örömét öntötte beléje. Ez volt az Istenhez mért, illő köszöntés, ez az ő szimfóniája, ez a diadalmas, égre szökő öröm, melynek csak visszhangja volt a «Gloria in excelsis». Hát fogadhatta volna-e a föld Istent melegebben, mint mikor az istenanya érzelmeivel fogadta? fogadhatta

volna-e forróbban, puhábban, édesebben s jöhetett volna-e Isten elragadóbban, mint mikor született, anyját átkarolta s pici ajkát a Szűz keblére illesztvén, szívta magába az életet? «Sitit sitiri», szomjat szomjaz, lelkem vágyát, ragaszkodását, szeretetét, tapadását szomjazza.

d) Ez a szép, cherubinos Bethlehem nem mult el. Elete folytonos; folyik a történelemben, él a művészetben, a költészetben, de kiváltképen érvényesül az imádásban. Az Oltáriszentség körül, ez örök Bethlehem körül folyik a sz. éjnek imádása. Édesanyai s testvéri ragaszkodás, cherubinos lelkek hálája s öröme körítse Jézust az Oltáriszentség Bethlehemében. Végtelen áldás, öröm, erő s szépség áramlik e Bethlehemből a lelki világ éjébe, melynek befolyása, nagyobb, mint minden irodalomé vagy kulturáé, mert páratlan Istenközelségbe emel s mert a lélek tisztulásának, alakulásának s örök ifjúságának titka ép ez: érezni s átélni s átélvezni az Istenközelséget. E közelségben az úgynevezett közönséges élet is tiszta, nemes, szép, isteni életté lesz. Aki ezt érti, az szerencsés, isteni művész!

Égből jött Hódító.

«*A summo coelo egressio ejus*», a legmagasabb égből lelép a földre:

a) A bűnös, elátkozott földre; mennyi bűn tapad ahhoz; lépten-nyomon meg van szentségtelenítve; ki mossa le? mennyi átok s keserű könny száradt rajta: «maledicta terra in opere tuo», ember, a te munkádon nincs áldás s útjaid «nehéz», «rossz utak». De ime Jézus a földre lép, lépését megérzi a föld, «ingemiscit», fölsóhajt, — megérzi a pokol, megrendül a győzedelmes Istenembernek léptétől; föllélegzik a természet s erdőn, mezőn, bokron, lombon lágy fuvalom leng végig, mintha mély sóhaj tört volna ki szivéből. Jön az Üdvözítő, a Megszentelő; megszentel mindent. Izzó lelkét a gyermek gyöngeségének álruhájába öltözteti, de szivében az örök Üdv vágya és ereje lüktet.

Jön a mi nagy Mentőnk, Isten küldte. Isten hozott!

b) Igen, Isten küldte; ő a mi Apostolunk. Előtte hosszú sorban próféták jöttek hozzánk; közülük többen vonakodtak, féltek küldetésüktől, «puer ego sum» mondogatták; gyermek vagyok, ne küldj engem. Ez a gyermek itt nem szabadkozik; lelkendező szívvel, lelkes szemmel néz a világon végig; Istent látja s látja azt is, hogy ez Istennek szive-vágya visszahódítani az embert! Ó, hogy lelkendez a mi kis Apostolunk. Lábacskáit csókoljuk, mondogatván: «mily ékesek, mily rózsásak ez édes békehirdetőnek lábai», ki jót igér és jót hoz nekünk!

c) Fölszerelve indul nagy munkájára; alázatos formát ölt magára, a kisded igézetével, az erény mosolygós bájával jön felénk. Nem rettent; mint testvérünk alázatra int; szivünket meghódítja «in funiculis Adam, in vinculis caritatis», a szeretet kötelékeivel édes rabságba ejt. Tehát szeretni s mindent szeretetből tenni. Szeretetünk parazsát beledobjuk a hideg, a közönyös, ellenszenves lelkekbe. Ne csak mi szenvedjünk tőlük; szenvedjenek ők is tőlünk meleget. Így legyőzzük őket.

Jézus lelkének főindulatai.

a) Az imádás. Van érzékünk a végtelen iránt; sokan tudnak behatolni a mélységbe s fölemelkedni a magasba. A Szentlélekről mondja szent Pál, hogy fölkutatja az istenség mélységeit; e kutató Szentlélek nyomait legszorosabban követi Krisztus lelke. Sem Plátó, sem szent Pál, sem az exstatikusok nem versenyezhetnek vele. Az ég s az oceán mély, de Jézus lelke mélyebb. — Van sok áldott kontemplátorunk, van sok búvárja az Isten mélységeinek, de egy sem olyan; végtelenül messze esnek Krisztus lelkétől. Szive az imádás organuma. — Veled imádkozom édes, imádkozó Jézusom; te törsz utat, én tipegek utánad! Te tömjénes lélek; te a kontempláció hegylakója; «sziklákon lakol és meredek kősziklákon tartózkodol és hozzáférhetlen kőszirteken». (Jób. 39, 28.)

b) A szeretet. A szeretet az egyesülés

intimitásától s a bensőség kenetétől függ. Jézus lelkénél intimebb, Istenhez közelebb lélek nincs. Övé. Mint Ádámot a paradicsomba, úgy Jézus lelkét önmagába teremtette bele. Azért ujjong az Istenfia lelke. Öntudatra ébredése szeretet s indulatainak dagálya az öröm. Ó szép lélekébredés, ó lélekfakasztó kikelet! Az örök boldogság nála nem cél, mert első ébredése a boldogság öntudata volt; a szeretet nála nem fejlett ki, hanem kezdet óta teljes volt. Azt mondja a teológia, hogy Krisztus nem érdemelt ki, nem szerzett magának kegyelmet; kezdet óta mindene volt. — Én pedig szerzek kegyelmet; minden öntudatos, Istenre irányuló vágyam, indulatom, akaratom a kegyelmet növeli bennem. Hű és buzgó leszek.

c) Az engesztelés. E fölséges lelken egyszersmind a legmélyebb fájdalom árnyéka borong. A világ bűnével szemben iszony és irtózás tölti el lelkét; egyszer kiverődött rajta Gethsemaneben; talán többször éji imáiban; mint sötét éj borult rá a keresztfán. — Más szentek is tudtak sírni s a bűnre való gondolat elvette álmukat, de milyen sírni s engesztelni tudó lelke volt Jézusnak! A világ terhe s átka rá-

borult; arra való volt, hogy azt vigye, «az Úr ő rá tette mindnyájunk gonoszságát», (Izai. 53, 6.); az Istenhez való közelség úgy emésztette őt, mint a tűz a pozdorját. Így járt köztünk az «Isten báránya», a járó-kelő, engesztelő áldozat. Ez áldozati bárány bégetése hallatszik a szent éjben! Vele engesztelek!

Jézus hármas szeretete.

a) Isten iránt. Midőn Jézus született, lelke természetfölötti módon fölujongott s első aktusa a szeretet végtelen föllángolása volt Isten iránt. «Adoramus te, glorificamus te, gratias agimus tibi»... mondotta, imádlak, dicsőítlek, hálásan köszöntlek Atyám! A «Gloria in excelsis» ott rengett a kisded lelkében. «Mint a vőlegény az ő teréből, úgy lép ki útjára, örömmel futja be pályáját, mint a hős». (Zsolt. 18, 5.) Ő az Isten legédesebb, leghősiesebb, legáldozatosabb szeretője. Vér még nem forrt föl így Istenszeretettől, Énekek-énekét így még nem énekelték. Nemesítem, fokozom, szítom magamban e szeretetet; én is vőlegény, én is hős leszek.

b) Édes anyja, a «Praedilecta» iránt, ki a praedestinációnak s összes gyengédségének s szorgosságának központja; az Úr legszebb s legédesebb műve. S mert sze-

reti, el is tölti lelkét kegyelemmel, szivét élettel s örömmel. A szülés pillanatában az Istenanya lelkét vigasz, vágy s ragaszkodás árasztja el; lelkület, melyet gyengéd érzéseink aranyos ecseteivel sem tudunk megközelíteni. Látszott rajta már előbb, hogy mily ruganyos élet szállta meg Jézus hordozásában, — hogy tud sietni Judaea hegyei közé, — hogy tud énekelni Magnificat-ot; hát mi feszítheti s mi hevítheti őt, s hogyan énekelhet most, midőn az elhagyatott Isten feléje terjeszti ki karjait. Ó, szeress úgy, hogy győzz, hogy felülkerekedjél alacsony vagy hideg környezeted fölé.

c) Szeret minket. Ime szerelmesünk. Elhagyta az eget s lejött, mert szeretett; úgy tett, mint a királyleány, ki jegyese kunyhójába vonul. Mit neki palota, hogyha csak szerethet. Jézus is így szeret s szeretete hevével értékünknek, méltóságunknak, reményünknek öntudatára ébreszt. Szeretlek — mondja — mint Isten nemzedékét, mint testvéreimet s örököseimet. Szeretlek! Ébredjetek; nemes büszkeségre, öntudatra, önérzetre nevellek titeket... szeretetem lángját lehelem arcotokba. Ah, igen, ettől elbódulhatunk! Szeret, szeret az Úr!

Csüggedni, lealjasodni már nem tudok. «Excelsae cogitationes filiorum Dei», az Isten fiainak fölényes lelkülete az én részem. Király vagyok, úr vagyok, — nem, nem, ez kevés, hanem *isteni* vagyok. Megszentelem ez öntudattal érzelmeimet, gondolataimat, — megszentelem életem mozzanatait, a helyet s az időt!

Jézus lelkének élete.

a) Jézus élete kezdet óta a legmélyebb és legfönségesebb imádás. Lelkéből szállt föl az Isten szivén győzedelmeskedő adoráció. Lelke volt az első dalos pacsirta, mely lihegve, pihegve bele fúrta magát ez égbe s himnuszával elandalította az eget... Szive volt a tömjénoltár, melyről fölemelkedett a «virgula fumi ex aromatibus» az illatos füstszalag... «Odor suavitatis», édes illat minden fohásza s a föld most lett igazán virágos s illatos; a «spiritus humilitatis et animus contritus», az alázat és megtörődés lelkülete verődik ki rajta! A karácsony-éj e mély imádásnak, ez édes adorációnak éje; e nagy imádkozónak szárnyai alá vonulva imádjuk mi is az Urat.

b) Jézus lelke a mélység életét éli, a mély bensőségét. Ide húz a lélek, mert itt zeng a létnek s a teltségnek zenéje,

míg ellenben a zaj s a zsivaj csak a felületen él. Mi az erdők zúgása a fenyők, tölgyek, bükkök, cserjék, moszatok életéhez képest; az csak a felület, ez a mélység s a csend zenéje. Az isteni Fölséget mindenütt csend és mélység környezi; atmoszférája a csend. Az Isten s a lélek e luxusban él. «Silence and secrety!» Ime Jézus belső világa: az ima csendje. Csak az a csend ér valamit, melyet a lélek elmélyedése s az Isten szava tölt ki; üresség a csendben is unalmas. Nem ezt sürgetjük, hanem a több, mélyebb életet, melyet csendben élünk.

Hármas karácsony.

Az Isten, a szent Szűz s Jézus lelkének karácsonya. Mindegyik egy különálló világ! öröm, mélység, bensőség... mindegyik csendes és magányos... mint a hegycsúcsok élete... zavartalan. Mézzel folyó a szent Szűz karácsonya s szivünkhöz legközelebb áll, értjük s tiszteljük. Gyönyörködünk e rózsás, liliomos lelken, mely egyedüli dísze az istállónak; úgy nézzük őt, mint a fölfutó rózsát, mely a barlangot diszíti... Gyönyörködünk e virrasztó szűzön... az Úr szolgálóján. — Minden gondolatot meghalad az Isten karácsonya. Fia megtestesülésének örömére új csillagot tűz ki ragyogó egére; angyalai lágy, bársonyos szárnyakon ereszkednek le s glóriát énekelnek... S milyen Krisztus karácsonya? Ezt a belső, mélységes világot az élet *háromféle örvénye* jellemzi:

a) Az első az *Istenlátás*... «vidit lucem

magnam». Ádámnak álmokban, Mózesnek, Izaiásnak látomásokban szólt az Úr. A tudomány is látni akar, de csak elfödött arcot lát. Az első teremtmény, mely Istenlátó volt, Krisztus lelke. A végtelen neki nyilt meg, örvényes hullámait lábai elé gördítette. Ezt a látást, ezt a fényt, ezt a mennyországot élvezte Krisztus lelke az első karácsonyi éjben.

Szent bethlehemi éj, mely e nagy világosságot barlangodba rejted s kettős sötétséggel födöd s takarod el, belőled kel majd a nap... Szent éj, mely az élet éjét jelképezed s telve vagy néma kérdésekkel, mily hangos feleletet adsz nekünk, kik a «Napkeletet, az örök világosság sugárzatát» keressük.

b) Második vonása Krisztus karácsonyának a *bűntelenség*. Nevezhetem finomságnak, tisztaságnak, lelkiségnek a világ hiányos, torzult, zavaros életével szemben. Valami kristályos átlátszóság van e lelken, hol a homálynak nincs helye, csupa harmónia, leheletszerű szépség. Alacsonyra, kisszerűre, nemtelenre nem való. Napsugaras lélek, mely fényre van teremtve, azért leheli a szívtisztaságot Krisztus Jézus karácsonya.

c) Harmadik jellege a *szentség*. Szent az, ami Istené... szent a kehely, az oltár... Krisztus lelke az Istenségtől szent. «Lelkem», mondja neki az Isten s elénekli az «Énekek énekét». Senkit sem szeret úgy, mint lelkét. Azért koszorút köt: «coronam gratiarum», szivárványt lehel homlokára, szépséget arcára, «genae tuae sicut columbae», mézet csepegtet ajkára, «et lac in ore ejus»; kenetessé teszi.

Szent karácsony-éj, Krisztus öröme! Istentől ittas a te lelked, — az első boldog lélek! Testvérem s királyom! Hamuval behintett fejek fölé emeled koszorús homlokodat s biztatsz! «Levate capita vestra». Én Uram, én Istenem! Nemcsak a gyermek könnyeit nézem szemeidben, hanem az Istenlátás izzó napját is; nemcsak istállódat szemlélem, hanem mennyországodat is ragyogó lelkedben; jászolodban diadalszekérre ismerek! Megjelent a mi hősünk! Rex regum, dicsőséges s erős: «gloria unigeniti a Patre»... Eljött üdvözíteni. Képét lelkünkben hordozzuk s örömmel indulunk utána!

Örömhir a világnak.

«*És pásztorok valának azon tartományban virrasztván... és ime az Úr angyala megálla mellettük... és mondá: Ne féljetek, mert ime nagy örömöt hirdetek nektek, mely leszen minden népnek, mert ma született nektek az Üdvözítő.*» (Luk. 2, 11.)

a) Nem az Istennek s a csillagok világának, nem is az angyaloknak, hanem nektek. Érdemei, erényei, kegyelmei a tieitek, örüljetek tehát, hogy gazdagok lettetek! Intézményei, szentségei s szentjei a tieitek; örüljetek, hogy hatalmasok lehettek. S ő maga... ő maga is a tietek! Nemcsak gazdagok tehát, nemcsak hatalmasok, de isteniek vagytok. Ó, Uram, add, hogy e jó hirt s mesés kincseit s égi erejét magamba fölszívjam, mert ah, nem fér belém, hogy az Úr nekem született; csak ha arra gondolok, hogy mily megváltásra szorulok, akkor lefoglalom ezt az egész mérhetet-

lenséget, mert mindent, mindent használhatok.

b) «*Es ez lesz nektek a jel: találtok egy kisdedet pólyákba takarva, jászolba fektetve.*» (Luk. 2, 12.) Ez lesz a jel, ez kijózanít majd titeket; ha címert, zászlót, kardot, koronát kerestek, nem találtok az Üdvözítőhöz; nektek egy édes gyermek, szent, szép, igénytelen élet kell. A külsőségekből ki kell hámozódnotok, a nagyzó gondolatokkal le kell szerelnetek; «in indepicto fundo cordis», a meztelen öntudatban kell keresnetek isteni értéket s ott kell föltalálnotok Isteneteket. Hatoljunk a meggyőződésbe, hogy annyit ér életünk, amennyire tisztává s jóvá tehetjük azt s amennyi békét, szeretetet, alázatot önthetünk bele. Tehát ne azt hajtogassuk, hogy minél többet bírjunk s minél többet dolgozzunk, hanem hogy okos, munkás élet mellett minél szabadabban s örvendezőbben éljünk Istennel.

c) «*És azonnal mennyei sereg sokasága jöve az angyalhoz.*» (Luk. 2, 13.) Ezt a «militia coelestis»-t, mely imád, nem utálja a próféta, csak az ellen dörög, melyet imádtak emberek, bálványozván a csillagokat. A csillagos angyalok hódolnak Jézus-

nak; egy darab mennyország telepedik le bennük a bethlehemi partokon, az Isten tábora, melynek éneke a «Gloria in excelsis Deo»; hazájuk éneke ez; a magasból jönnek; ott élvezték az Isten dicsőségét s itt is azt éneklik. Magasból kell jönni, hogy Isten dicsőségét énekeljük; magasban kell otthon lenni, hogy szivünk, lelkünk, egyéniségünk Isten dicsőítő éneke legyen.

„S ez lesz nektek a jel.“

a) «Találtok kisdedet», kis ártatlant. Igazán ártatlant bűn és hiba nélkül. Csak róla igaz, hogy «ilyené a mennyek országa». Az ártatlanság tekintete e szemből villan ki! Nekem is újjá kell születnem s istenfia leszek lelki tisztaság által. Ó gyermek, hogy tiszta lelkű legyek, hogy a bűnt szívből bánjam s gyónjam, hogy a te gyermekséged lelkébe öltözködjem, arra kérlek.

b) «Pólyákba takarva»; keveset igényel a világból. Pedig ő teremtette a világot, de mint lelke remekét, nem mint szellemének megölőjét. Csak annyit a világból, amennyi szebbé, erősebbé tesz, amennyi fejleszt; ami pedig sorvaszt, szárít és perzsel, abból minél kevesebbet. A kultúra s a modern élet e kérdést nem érti; sokat akar élni, mint a légy, mely légyvesztőre száll. Én akarok élni, azért erős, mértéket s fegyelmet tartó életet nevelek magamban.

c) «Jászolba fektetve»; maga számára az alacsonyt s az igénytelent választotta, mint tiszta, estalkonyú eget, melyből leemelkedjék finom rajza az igazán nemes emberi életnek. — A világ pedig szereti a mámoros, homályos, nehéz atmoszférát; nem akar öntudatra ébredni, csunya képet látna. Jézusom, én lehajtom fejemet barlangod nyirkos kövére; oszlasd szét az igézetet, törülld le szememről a káprázatot; látok magamban sok nyomorúságot, de az új ember képe, a te képed is ragyog felém s biztat, hogy magamra öltsem vonásait.

Miért hívja a pásztorokat?

a) Az angyalok kara fönt s a pásztoroké lent énekelte az első karácsonyi officiumot. Két kar: fölség és egyszerűség. Istenünk is ilyen itt; ragyog végtelenségének arculata, de el van takarva gyermekarccal. Mi abban a hitben, mely a végtelent egyszerűségben keresi, akadunk rá Istenre s mindenre; ráakadunk az Úrra Bethlehemben... s az Oltáriszentségben; mily boldogító s vakmerő igénytelenség. Ráakadunk apró, közönséges cselekedeteink örök értékére; ignoráljuk a Végtelennek nehézségeit, az örvényeket s kinyitva szánkat, azt a vakmerő szót mondjuk, hogy «Atyánk». — De hisz nem Bethlehemben ereszkedett le hozzánk először. Leereszkedett, mikor gondolt világot, csigát-bigát, csacsogó hullámot, táncoló napsugárt; de mindenek fölött akkor, mikor gyermek lett s ez együgyű-

ségében isteni méltóságra s erőre emelte az emberiséget. — Imádlak téged, együgyű kis gyermek, szólj hozzám, hozzám, kinek egy ügye, egy kincse van, halhatatlan lelke; taníts meg, kérlek, az Isten gyermekeinek azon merészségére, mely nem akad fönn azon, hogy közel van hozzá az Isten, hanem gyermekszívvel néz rá és gyermekajkkal szól hozzá; szólj, Uram, az együgyűhöz, kinek együgyűsége a legfölségesebb művészet, mindent Istennel kitölteni; kinek együgyűsége öröm, vidámság, boldogság!

b) Azért hívja a pásztorokat, mert nincs lelkükön a világélet terheltsége... ők nem letört, elcsigázott emberek, kiket megmérgez szívben, kedélyben a kultúrmunka s a gazdasági élet harca s gondja. Ők nem fonnyadt, blazirt lelkek, kik belefáradtak s belekeseredtek az életbe; kiknek a hit, a vallás legfölebb ir és vigasz. Isten ments! Csakis irt és vigaszt keresni és jajgatni az kórházi hangulat; a vallás nem beteges érzület, hanem lelkes szolgálata a mi Urunk Istenünknek. Ne legyünk mi lézengő rekonvalescensek, kik az Urat csak betegápolónak nézik. Érte s neki élünk s halunk! Erőteljes élet a mi Istenszolgá-

latunk. Tehát bele ifjú erőkkel, nagy aspirációkkal, önzetlenül.

c) Azért hívja a pásztorokat, mert nem elpuhultak. Esőben, szélben, csillagos, téli éjben virrasztanak nyájuk mellett. Különös szimpatiája van a lelkek pásztorának az éjben vírrasztó pásztorok iránt. — A kényelem s a kényesség nem a lélek fészke; száraz, ropogós galyból van az, mint a vadgalambé. Nélkülözésekkel is neveljük a lelket; köves földet szeret. Sziklákat, melyeken lelki világ fejti ki pompáját, meg lehet szeretni. «I nostri benedetti sassi», mondták a vegliaiak, mikor szép, termékeny vidékről vetődtek haza; édes, áldott sziklák, a hit magaslatának s az önmegtagadásnak sziklái; áldott sziklák, ha édesebb, nemesebb, lelkibb élet fakad belőlük és rajtuk.

Dicsőség... Istennek.

«*És azonnal mennyei sereg sokasága jöve az angyalhoz.*» (Luk. 2, 13.)

a) Ragyogó angyalok, tüzes lelkek, elragadtatással lebegnek a barlang fölött. Legédesebb éjük, ilyen még nem volt; lehúzza őket vágyuk, leköltöznek a földre. S itt kiömlik harmóniás lelkük melódiákban, édes énekben. Agitato... agitato... Lágyan, imádva, epedve, forrón dagad ez a szent kantáte. S miért dicsérik a kisdedet? Megalázta magát. Itt is, a kereszten is. Ott az Isten felmagasztalta nevét, itt angyalokat küldött. Hol alázatos az Úr még? az Oltári szentségben; igaz, igaz; ott meg én vagyok dicsérő, imádó angyala. «Lauda Sion Salvatorem»... Jönnek hódolni, mint a kardinálisok az új pápának... Jönnek néman; angyalfejekkel van tele a lég. Mily igéző látvány.

b) «*Dicsérvén és mondván: Dicsőség a magasságban Istennek.*» E gyermek dicsősége a Magasságbelinek. Igen, az. Az ég nem úgy, a virágos föld nem úgy, mint ez az emberiség. A legkedvesebb isteni vonások e lélekről váltak le... ó be jó. Tükrözés, ragyogás. meleg. Érte áldjuk leginkább az Urat! Dicsőség annyi, mint elismerni s hirdetni valakinek kiválóságát. Tehát dicsőség ott van hol értelem lakik... a magasban. Ha örök, síri csend volna, mint a déli jegestenger ragyogó jéghegyei közt; ha csillagok s világok imbolyognának a mindenségben, mint körben járó füstölők s thymiama s indiai füvek égnének bennük, de sem ember, sem angyali szellem nem élne a világban, akkor az Isten dicsősége még ki nem gyúladt volna. Dicsőség abban van, mikor a lélek eltelik ámulattal s ajkáról ellebben a fohász: Uram, én Uram, mily csodálatos a te neved az egész földön! Arra való a lelkem, hogy az Isten dicsősége gyúladjon ki rajta s az Isten dicsérete csengjen meg benne. Memnon szobra minden lélek, a napsugár rajta zenévé olvad. Kulcsa a létnek; értelmetlen nélküle a lét. Mily nagy a kötelessége Istent dicsérni, műveit csodálni, csillagain,

virágain éldelegni s önmagában is Isten dicsőségévé válni!

c) «*S békesség a földön a jóakaratú embereknek.*» — Nem halál, hanem harmónia. Békét kell teremtenem magamba, hogy vérem, ösztönöm, szenvedélyem engedelmeskedjenek jóakaratomnak. Jóakaratom akkor lesz, ha ész és hit világoskodik nekem s e kettős világosság nyomában erősen s kitartóan akarok. Jóakarat nem annyi, mint lágy, engedékeny, cukorvizes akarat; jóakarat az, mely a célnak megfelel; tud kemény, tud lágy, tud édes, tud szigorú lenni, ahogy azt az Isten akarja. — Akkor békém lesz Istennel, emberrel s önmagammal. Ó, mily nagy jó, de egyszersmind ritka jó a jóakarat, mely a bűnt kerüli, a rosszat legyőzi, a bajt elviseli! Kezdjek jót s jól akarni; ez a földi mennyország; az égi dicsőség.

Mi által leszek boldog?

Jóakarat által. «Pour le vrai bonheur moins de connaissance suffit avec plus de bonne volonté de sorte, que le plus grand idiot y peut parvenir aussi aisément, que le plus docte et le plus habile.» (Leibniz Nouv. Ess. II. 21, 67.)

a) Tehát jót akarni mindenekelőtt, az Isten szent akaratát mindenben, akár egészség, betegség, akár küzdelem, béke, akár kisértés, vigasztalanság, gyarlóság, vagy haladás legyen a sorsom. Amit ilyen körülmények közt az ész s a hit inspirál, azt igazán akarni. Mi a jó — kérdezem — itt és most? mi a jó e kellemetlen körülmények közt, e száraz, kelletlen hangulatomban, ez ellenszenves emberekkel szemben? S mivel tudom, hogy kedélyem eltávozik, könnyen színt cserél, azért lelkes s áldozatkész akaratra kell szert tennem, hogy tudjak mindig eligazodni az igazi jó

iránt. Mit használ patvaroskodni, kibújni, csűrni-csavarni? Mitől szabadulsz ezzel? legföljebb a jótól s belegabajodol magadba.

b) A jóakarat jót tesz, másnak hasznára válik, szolgál, megkönnyíti másnak az életet s a több, jobb életet közvetíti. Iparkodom, hogy mások jól érezzék magukat, hogy boldogok legyenek. Mily fölséges indulat, ha valaki fölteszi magában, hogy ma másnak hasznára akar válni, jóindulattal közeledik az emberekhez, zsémbesség, nehézkesség, keserűség, kelletlenség nélkül.

c) Ezt a lelkületet át kell élveznem. Kell, hogy a jót öntudattal cselekedjem s lelkem e meleg s nemes vonásait észrevegyem s élvezzem. Ez élvezettől örömmel telik el szivünk. Ha ugyanis egy szép vidék, vagy a tenger fölsége, vagy a flóra bája eltölti lelkünket élvezettel, mennyivel mélytóbb dolog, hogy a lélek szépsége is így hasson reánk. Ne féljünk attól, hogy önhittek s büszkék leszünk, vagy hogy az Úr szavai ellen teszünk: ne tudja meg bal kezed, amit jobbod művel; mindez nem akar minket elváltatni a szolid, igaz, jóság öntudatától. Öntudat nélkül jóság nincs s ha megvan a jóság öntudata, akkor örülnöm is kell rajta. Ez az öröm lelkesítsen,

buzdítson mennyei édességével a jónak további gyakorlására. A jónak élvezete lesz az erény igazi biztosítéka szivünkben. S ettől az átélvezett jótól lesz majd kedvesebb s megnyerőbb egyéniségünk s még külsőnk is.

d) A jóakarat tiszta, harmonikus lelkületet teremt bennem. Kizárja belőlem azt, ami letöri az életet, ami diszgusztál s kedvemet veszi. Elsimít gondolatokat, melyek szétszednek s kiédesít érzelmeket, melyek keserítenek. Szenvedélyeinket s rendetlen hajlamainkat túltengeni nem engedi, legyenek akár nemi, akár érvényesülési, rátartós, vagy kislelkű irányzatok. Az érzékit magában véve nem nézi rossznak 's egységet teremt test és lélek közt. Hát nem bűbájos hatalom a jóakarat? «Ha akarsz az életbe bemenni», mondja Jézus; akarj s bemégysz!

Jesu Gaudium Angelorum!

a) «Látni a végtelent, mily kicsiny lett... a távoli csillagok urát s a bethlehemi istálló csecsemőjét; ez is Ő, az is Ő. Isten született a földnek, tehát gyermek lett s e gyermek szivébe, szemébe s ereibe belefért egészen! Ő szuverén hatalom, mely «minden»; nagyban s kicsinyben egyaránt! Ez angyaloknak való vizió, cherubinoknak való harmónia; ettől megcsuklottak térdeik, lekonyultak szárnyaik, földre borultak arcaik s teljesedett a prófétai szó: s imádják őt Isten minden angyalai. Tették régóta ott fönt, háromszor «Sanctust» énekeltek, teszik újra itt lent. Jákob létráján szállnak föl-le s csodálkozva nézik, hogy melyik hát a tulajdonképeni mennyország, az ott fönt, vagy ez itt lent? Akár fönt, akár lent, az mindegy; ahol Isten van, ahol a szerető, édes, boldogító Isten van, ott van a mennyország. Ezt a mennyországot hordozd.

b) Legnagyobb öröme van a karácsony angyalának. Oly áhitatos ő, mint az Annuntiatio angyala... oly vágyódó s küzdelmes, mint Dániel látomásának angyala... Talán ugyanaz a Gábor arkangyal a karácsony angyala is... fölvette legszebb ruháját s lejött örömben; azért «nagy örömet hirdet». — A lélek ruhája az érzület... barlang, szalma, jászol körül is «nagy öröm» lehet... Bennünk van az erkölcsi nagyság, szépség és öröm; fejlesszük s élvezzük azt.

c) S vele örvendeznek társai... az angyali légiók! Mily viharja az örömnek a «coelestis militiában», mely nem ingerekkel dolgozik; életet fonnyasztó, lelket mocskító örömökben elfárad. Ó lelkem, tiszta örömökön nőjj nagyra! Becsüld meg véredet s erődet. Az igazi öröm az élet ereje s virága. «Coronemus nos rosis», én is mondom, de erős, vidám, egészséges arcunk rózsáival. Az örömhöz mindenekelőtt nagy lelkiismereti tisztaság kell; erre legyen gondunk.

Menjünk el Bethlehembe.

«*A pásztorok szólának egymáshoz: Menjünk el Bethlehembe s lássuk meg e dolgot, melyet az Úr jelentett nekünk.*» (Luk. 2, 15.)

a) A pásztorok buzdítják egymást: gyerünk, gyerünk; szivük izgatott, az beszél. Lehetetlen ellenállniok az örvendező vágynak. — Isten indítja az embert sokszor; a kegyelmek árjában úszunk; impulzusokkal van telítve lelkünk. Az életnek is vannak ingerei, az ifjúságnak lelkesülése, a férfikornak kötelességtudása, de mindenekfölött az Istenszeretetnek van tüze, van égbe nyúló vágya. Ez, ez indítson; ennek szolgáljunk; ez után járjunk! Mondjuk gyakran: érted teszem ezt meg azt; érted, Uram, mert szeretlek.

b) Engedelmeskednek az angyali szónak; nem küldték őket, de hívták; nem szóval, de lélekkel. Isten is hív így gyakran. Nem parancsol, de hív. Ó, Uram, legyen érzé-

kem, hogy kiérezzem, hogy mit akarsz tőlem. Kész az én szivem minden tetszésedre. Tetszést kiváltani a végtelenben, az öröm visszhangját kelteni a fölségesben, derűt önteni e mérhetetlen oceánra, mily öröm és dicsőség. A zsoltáros mondja, hogy ránk derül az Isten arca, ha jót teszünk! Érezzük ezt át és örüljünk neki.

c) A buzgóság, mihelyt megindulnak, föltartóztathatlanul ragadja őket. A szerető lélek szenvedélye a buzgalom. Csendes, de erős, mint a Duna folyása; nem loccsan, nem csobog, de nincs az a hatalom, mely föltartóztassa. Úgy indulok, hogy haladjak; tenni, tenni akarok; jól tenni s minél többet s öntudatosan tenni s nem akarok ebben kifáradni, mert nem ember kedvéért, nem színre, hanem az isteni értékért teszem, mely fölgyülemlik bennem jócselekedeteimben.

Szent István vértanú napjára.

Miért nő a kárminpiros barátszegfű a napos lejtőkön? Az a helye. S miért nő a bethlehemi barlang lejtőjén a vérpiros vértanuság, a jászol mellett szent István véres pálmája? az a helye; az a köves, sziklás meredek part.

a) Krisztus szelleme erőben nyilatkozik meg; barlangjánál őrt a vértanuság áll. A gyermekarcból az áldozatok lelke néz ránk; a világba bevonuló kisded jászolban fekszik, de véres pálmaágak suhognak fölötte; a Glória éneke békét emleget, de kardok, bárdok, vadállatok árnyai ijesztenek a sötétségben. Ah, itt lélek érvényesül s az küzdelem s fájdalom nélkül nem esik meg. Nem félek áldozattól, hisz lelkemnek szól.

Ó, véres kisded, «sponsus sanguinum», vérrel van behintve utad. Jászolod körül fenevad módjára gázol kisdedek életében

Heródes; utánad hinti a pusztába sietö nyomaidra az apró szentek vérét; az első virág, mely jászolodhoz simul, a vértanúság piros virága. Kisded Jézus, itt nyilatkozik meg szellemed! Neked *vér* és *könny* kell s te eljöttél, hogy magadat átadd s véredet értünk ontsd; de a mi vérünket is kívánod!

Tartsuk ezt mindig szem előtt s ne idegenkedjünk soha könnytől s áldozattól s ha kell, vértől sem. Még vallásos, édes érzelmeink se tereljenek másfelé. Virágaink közt az első a «rosa martyrum». Uram, itt vagyok áldozatra készen; józanítson ki önzésemből a szent karácsony lelki fölértése.

b) Gyönyörködjünk a lelkeknek érvényesülésén István vértanúban. Hit, kegyelem, lelkesülés, szépség, csodák, bölcseség, Istenszeretet egész az elragadtatásig. A prófétai lelkesülés nagy argumentumával lép elénk s az égbe néz. Lélek, mely arról beszél, mit az égről leolvas! S ezt a lelket kiüldözi a földről a csőcselék, Paradigmája a lelki küzdelmeknek. Agyonkövezték; tehát legyőzték? dehogy győzték le; ő győzött, de szenvedve! Hogy is ír szent Pál a mi hőseinkről: «megkövezttetek, ketté-

vágattak, megkisérttettek, kardra hányatván meghaltak, kikre nem volt méltó e világ.» (Zsid. 11, 37.) S ezekből épül föl Krisztus egyháza; valamint a régi Rómához vezető utak sirokkal voltak sövényezve s az élők kapuihoz a holtak városán kellett átjutni: úgy itt is a dicsőséges Istenvároshoz az út sirok közt vezet... Gyönyörű síremlékek; s valamint azok a sirok óvásúl szolgáltak, hogy a pezsgő élet, az élvezet egyensúlyunkat tönkre ne tegye; úgy itt is ébresztik erkölcsi erőnket. Legyünk kitartók küzdelmeinkben s tűrjünk el ellenkezést. Kell tűrni, de ne hagyjuk magunkat kettétörni; az oszlopnak nem szabad ketté repednie, — a láncnak nem szabad szétszakadnia; az erények, a kötelmek mindmegannyi láncok s oszlopok az erkölcsi rendben. Engedelmességünk oszlop, szeretetünk lánc, türelmünk horgony, alázatunk sziklaalap. Ha feszül is, ha reng is, de ne szakadjon s ne roskadjon.

Az első diákonus.

Az Úr bölcsőjénél az egyházi évben áll: *a)* az első diákonus, a szeretet szolgája; ezt a hű szolgát állították ide. Kommentárja a Megváltó szeretetének, szíve az övé és vére. A szivét a gyöngék szolgálatára ajánlja. Te is ezt tedd! Telve van kegyelemmel. Ó legyetek szolgák, kik a jászol mellé vágytok, a szeretet praktikus kiszolgáltatói. Krisztus szeretetet hozott; ti meg kiszolgáltatjátok először testvéreiteknek, azután minden embernek. Az anya, a tanító, a szolgáló, a hivatalnok, a póstás, a kalauz mind Krisztus iránti szeretetből szolgáljon; akkor lesz öntudata édes és élete kincses.

b) Az első vértanú Krisztus, a vértanúk feje; szent István utána indult. Kenyeret adott s követ kapott, de a kő édes volt; «lapides torrentis illi dulces fuere» s vére párázatában látjuk Saulus jelenetét Da-

maszkus előtt. Szeretetet vetett s gyűlöletet aratott; de Stefanosz a koszorút magasra tartja s a jászol elé teszi: ez a tied. Lelkem, ez a véresen piros, ez a kegyelemben ragyogó «sponsa sanguinum» a tied! Aki vérrel dolgozik, az erős kötelékeket szakít, ha gyilkos és erős kötelékeket fűz, ha szeret, erős kötelékekkel fűzi magát az Úrhoz «in sanguine». Mi is mindennap reggel vérben szerződünk. O, a vér melege olvassza föl szivünk jegét s Krisztus véres áldozata sugalmazza lelkünket. Mit ne tennék Krisztusért, ó édes, ó véres, vérből való, véredben lekötő, véreddel éltető Jézusom!

Evangélista szent János ünnepe.

a) «A tanítvány, akit az Úr szeretett» s ezért közel akarta magához Táboron épúgy, mint az Olajfák kertjében — maga mellé ültette az utolsó vacsorán s keblén pihentette; keresztje mellé állította s anyját neki ajánlotta. S a tanítvány érzi e végtelen kegyet s szive túlárad s hirdeti: én vagyok az, kit az Úr szeretett! Elbirja-e a pásztorleány a király szerelmét, ki koronáját osztja meg vele s trónjára ülteti; ha boldog is s büszke is, de a lelke tulajdonképen mindig ittas a szeretettől s nem csoda, ha hajtogatja: én vagyok, kit az Úr szeretett. Nem száraz szó ez, nem elbeszélés és konstatálás, hanem pátosz, ének és boldogság. — Krisztus szeret engem; ez kincs és dicsőség. Szeretetében növekedhetem, fokozhatom azt, baráttsággá szellemesíthetem; ez legnagyobb

ambicióm! Finomság, szívtisztaság, barátság, hűség vezet oda.

b) Lelke e szeretettől lett finom; megtanult szeretni; az evangéliumot ő írta meg a szeretet jegyében, Szive tele van, ajka beszédes, szeme éles; a mester titkait ő tudja; tudja, hogy ki árulja el; a genezáreti tavon ő ismeri meg; a parton ő megy utána, pedig a Mester nem őt hivta, hanem Pétert. Sokáig él, hogy szeretni tanítsa az egyházat; nem vértanú, hogy a csendes, mély szeretetre utaljon, mely vérontás nélkül is egész szivet ad. Ez a mi szentünk; szerény, alázatos, hűséges, kitartó, igénytelen szeretetünk szentje. Ne álmodozzál vértanúságról; az talán csak álom; de szeress; azt kiválthatod.

c) Szeressük Jézust érzelemmel is. Hisz az Oltáriszentségben, pláne még a tért véve is, közel van; szőnyeges, virágos az oltára, selymes a tabernákuluma. Legyen körülötte minden tiszta, fényes, kedves.

Viseltessünk szeretetreméltóságával szemben természetes szivélyességgel; hiszen a szeretet érzelmes; vannak énekei s meleg tekintetei, vannak virágai s koszorúi. Aki mást szeret, az kellemes benyomásokat vesz tőle, mintha a tavasznak lehelete

csapná meg arcát; «oleum effusum nomen tuum». Jézus is akarja, hogy ragaszkodó szeretettel viseltessünk iránta, azért tetszett neki Mária kenete s Simon farizeus ellen is azért van kifogása, mert nem volt iránta figyelmes, gyöngéd szeretettel; lábát meg nem mosta, csókot nem adott neki, haját meg nem kente.

Krisztus nem stoikus; egyháza sem az; balzsammal keni meg kelyheit, kogy az Úrvacsora balzsamos, illatos legyen; s az Úrnapja virágos, koszorús ünnep. Ne kössük meg az emberi szivet; «diliges Dominum ex toto corde tuo»; corde, corde; szeresd az Istent a te érző szived szeretetével.

A legnemesebb imádság.

A legnemesebb imádság a hála imája. *a)* Van ima, mely a szív ösztönéből fakad, melyet végre is valamiféle önzés sugall. Roppant természetes, még ha természetfölötti is; érdek-imák. Nem dobunk rá követ. Az ember gyönge, tehát imádkozik, jól teszi; gyönge s belátja, hogy rászorul az Úrra; kér kegyelmet, liheg a lelke; hite is rászorítja: «nélkülem semmit sem tehettek», s jóllehet az Isten folyton ad, mégis akarja, hogy kérjük. S a kérés vájja a kegyelmek árkát. — A veszedelem is késztet imádkozni, hiszen a pokol örvénye fölött vezet az út s a halál leselkedik ránk. «Uram, ments meg, mert elveszünk!» kiáltották az apostolok, anélkül, hogy előbb mondták volna: «Uram, taníts meg imádkozni»; tudtak imádkozni, mert veszedelemben forogtak. Én is tudok imádkozni, ha nyomorúságom s szükségleteim öntuda-

tára ébredek; az öntudatlan nem imádkozik, a kő, az állat, a bamba ember.

b) Van ima, melyet nem érdek, nem haszon, hanem szeretet sugall, szeretet Isten, lélek, jegyes, gyermek, jóbarát iránt. Igy kiált Sámuel az Úrhoz, mert szeret; így az apostol a lelkekért, az anya a gyermekért. Kiérzik az imákból a szeretet, de az is, hogy még mindig keresnek, akarnak valamit; magukat még csak felejtenék, de azokat, kiknek üdvét szivükön hordozzák, el nem felejthetik. Mintha azt mondanák: «Ah Uram, lelkemet adom értük, de mentsd meg lelküket! Szeretem őket, azért szenvedek!» Szent, nemes imádság ez, de ez is keres valamit.

c) De van végre ima, hol nem akarunk, nem keresünk semmit — hol csak elismerünk, csak adunk; hol az önzetlen lelkiség úgy árad szivünkből, mint az illat az éjjel nyiladozó virágból; hol lelkét, köszönetét, szeretetét leheli ki a szív, ez akkor van, amikor hálát ad: Gratias agimus Tibi! Confitemini Domino, quoniam bonus. A hála igaz szeretet. Ha kérdezed: mit kivánsz? feleli: semmit! Ha kérdezed: mit csinálsz? feleli: szeretek. Szeretem az Urat! Jó ő, jó, örökké jó s kiárasztotta

jóságát; akarta, hogy meleg legyen a világon — meleg s hogy érezzék melegét! akarta, hogy érezzék, hogy tőle van minden: az élet, az ébredés, az erő, a mély világ bennünk s a nagy világ körülöttünk, mely arra való, hogy lelkünket szinezze, hangolja, alakítsa, gazdagítsa, szépítse, emelje... tőle van ez mind, tőle a szerető Istentől. S mennyit tesz értünk! virraszt, dolgozik, segít, éltet, mindezt értem! Ah igen, a hála édes érzetével megkoszorúzza irgalmait bennem! Gratias, Deo gratias! S boldogítani akar örök élettel s bevezetni magához, hol többé nem kell már küzdenem s kérnem, mert lesz mindenem; de hálát adnom ott is örökké kell; a hálátadó imádás ez, a mennyország istentisztelete; a hála a boldogult lelkek imája s nem vagyok-e én is boldogabb, ha szívből-lélekből imádva-áldva hálát adni tudok! Ó igen, hála, hála az Úrnak.

Szilveszter-estéjén.

Adjunk hálát szívből az Úrnak. a) Szilveszter estéjén elfogódott a szivünk, mintha egy édes valamitől kellene búcsuznunk, mintha egy jótékony kezet kellene utoljára megcsókolnunk s könnyeinket ráhullatnunk! Visszanézünk a multba s az Úr szeretetével szemben találjuk magunkat, aki kegyelmeivel árasztott el, mint eső szitált ránk, mint napsugár szóródott lelkünkre; izzó parazsat hullatott ránk! Fölhasználtuk-e az időt, a kegyelmeket, a sugallatokat, lelkünk indulatait, szivünk gerjedelmeit, az élet nemes vágyait, a belső és külső világ erőit? Tisztábbak, nemesebbek, különb emberek lettünk-e? Vagy vétkeztünk tán nagyon, súlyosan és sokszor? S tán úgy éltünk Istenfeledésben és szívkeménységben? Mily szegény s örömtelen élet! Vagy Istenhez tértünk s megbántuk bűneinket s irgalmát élveztük? Elmerengünk a napfényen, a jólét,

az egészség, a siker napfényén, — borzongunk sok homályos, kinos árnyon, a keserűségek, kisértések, küzdelmek, betegségek, veszteségek éjszakáján; visszaemlékszünk a rózsákra, az öröm, a vigasz, a vígság virágaira s egyszersmind a sok tövisre, mely nem lábunkat, hanem szivünket szúrta. S mégis, mégis forró, imádó szívvel borulok le előtted, Uram, s mindenért, újra mondom, mindenért, a keresztért csak úgy, mint szereteted csókjaiért hálát adok. Szilveszter estéjén összes emlékeim, hitem, vágyam s reményem öntudata nem virulhat ki másba, mint forró, őszinte, mély hálaadásba!

b) A hála által fejlik ki bennem az Istenszeretet. Jótéteményekkel akar meghódítani az Úr! de addig nem hódít meg, míg hálásak nem vagyunk; aki nem érzi, hogy az Úr jó neki, az nem lesz hálás, aki pedig érzi azt, az már szeret. Ezért ajánlja figyelmünkbe jótéteményeit, figyelmeztet szeretetére s barátságára; hálót fon kegyelmeiből s azt egyre szűkebbre húzza meg körülöttünk. Ah igen, be kell látnunk, hogy szeret s hogy hálásaknak kell lennünk iránta. A finom lelkek mind hálásak; jóindulatért jóindulatot ajánlanak föl. Szent Pál szenve

délyesen hálás lélek. Szent János hallja az ég imáját s benne a hála akkordját. Az egyház hálás, Oltáriszentségét eucharisztiának vagyis hálaimának nevezte el. Hány Deo gratias lebben az égbe a szent misékből! A szent misét azzal a vigasztaló tudattal hallgassam, hogy Krisztus ad itt hálát értem is; egyesítem hálaimámat az övével.

c) Aki nem hálás, az lanyha. Van a lanyhaságnak több jellege; az egyik bizonyára az *érzéketlenség*. Az érzéketlen lélek nem becsüli az Úr kegyelmeit, leereszkedéseit; nem tesz rá benyomást Jézus példája; nem forr fel szive az «eucharistiá»-tól. Ébressze föl azonban az ilyen lélek gyakran a hála érzelmét magában; tartson jó hálaadást nemcsak Szilveszterkor, de minden szent áldozás után; szorítsa rá magát e «noblesse»-re s meglátja, hogy megmelegedik szive. Viseltessünk érzékkel szivünk ez irányban való nevelése iránt az emberekkel szemben is; legyünk hálásak azok iránt is, kik külön nekünk szolgálnak, vagy közszolgálatban állnak; imádkozzunk vonatunk gépészeért, kalauzaiért, máskor ismét a cselédekért, a póstásokért stb. Ezzel is sokkal nemesebb lesz szivünk.

d) A hála végre meghitt bizalmasságba vezet be. Az a nagy, komplikált, kuszált világ valahogy háttérbe lép s én úgy érzem, hogy az Úr voltaképen mindent nekem tett; nekem, értem tette; a keresztet is értem állította föl s a kereszt édes lesz, ha értem áll; az Isten édes lesz, ha enyém, ha az én kimondhatatlan jótevőm! Ime, ahol hála serken, ott Istenszeretet, ott Istenbarátság virul ki belőle. Ezért követeli is a hálát az Úr s kesereg, ha gyermekei háladatlanok: fiakat neveltem s ők... megvetettek engem. Populus insipiens... ah az esztelen, érzéketlen nép! Utálom a hálátlanságot s reflektálok, hogy ki iránt nem róttam még le hálámat.

Új-esztendő napján.

A mult évet azzal zártuk be, hogy hálát adtunk mindenért; hálát életért, öntudatért, egészségért, erőért, munkakedvért — hálát barátságért, szülői, hitvesi, testvéri, gyermeki szeretetért, hálát a természet s a kegyelem minden adományáért: az új évet pedig kezdjük meg

a) hittel: hódoljunk meg Isten szent fölségének. Imádjuk őt, az élet s halál Urát s az idők s az örökkévalóság Királyát. Ez év első napján adományainak új sorozata előtt állunk. Ő adja nekünk az *időt* s buzdít: «redimite tempus», vegyétek meg az időt; időt adok, de csak akkor lesz tietek, ha jó, nemes élettel, ha krisztusi cselekedetekkel kitöltitek. Ő ad *parancsolatokat* s kiszabja *kötelességeinket* s nekünk minden kötelességben az ő szent akaratát kell látnunk és teljesítenünk. Ő ad *tehetséget* és *kegyelmet*, hogy tiszta szívvel s öntudatos erkölcsi motivu-

mokkal dolgozzunk. — Uram, élet és erő forrása, én, a csepp a vedren épúgy kezeidből való vagyok, mint csillagos világaid; áldlak s örülök, hogy vagyok. Ez a szent öröm hajnalt fest ez év első reggelébe s e hajnalban lelkem a te pacsirtád. Kérlek, adj hitet, adj világosságot; nem tudom, mit hoz ez év, de bármit hozzon, ne sötétüljön el lelkem.

b) Kezdjük meg az évet reménnyel. Tenger az idő, vihar és napsugár, szerencse és baj jár rajta; de bizzunk; Isten segít. Remélem, hogy megóv bűntől, tévelytől, bukástól, rossz példaadástól, szívkeménységtől; ezek a lelki élet sötét oldalai. Ugyancsak remélem, hogy pozitiv jóra s erényre megsegít s kialakul ez év folyamán a lelkem. Neki ajánlom gyöngeségeimet, főleg azt, mely jobban égeti öntudatomat; azt, melytől legelőször kell szabadulnom. Legyen új élet az új év! Lefoglalom az Isten segítségét s áldását szüleimre, gyermekeimre, hitvestársamra, testvéreimre, barátaimra!

c) Kezdjük meg az évet nagy szeretettel. Istené vagyok, ki szivet adott, hogy szeressek — lelket adott az odaadás s bizalom érzéseire — erőt, tehetséget sokféle tevékenységre. Szeretni akarom őt min-

denekelőtt azáltal, hogy parancsait teljesítem s gyakorlati kereszténységet űzök: a nyomorultat segítem, a mezítlent ruházom, a tévelygőt jó útra terelem; jószívű leszek cselédeimhez s alattvalóimhoz, gondját viselem háznépemnek. S hogy ez évet szent szeretettel megszenteljem, megbocsátok ellenségeimnek s jót teszek azokkal, kik rosszat tettek nekem; aki átkoz, azt áldom, aki gyülöl, azt szeretem. Fölteszem, hogy másokat meg nem szólok, tetteiket félre nem magyarázom, jó példát adok, senkit meg nem károsítok, senkire sem irigykedem, fösvény nem leszek, szóval fölteszem, hogy szeretek.

Hódolat a törvénynek.

«*És minekutána eltelt a nyolcadnap, hogy körülmetéltessék a gyermek.*» (Luk. 2, 21.)

a) Jézus szent vérének első serkenése. Vérével festi az újév hajnalát; vérével kiván le rá áldást. Kezd fakadni; a szent Szűz nézi, nézi pergő, drága gyöngyeit, mennyországoknak, lelkeknek termékenyítő harmatát. Mennyi áhitat e tekintetben, mennyi édes rajongás ez arcon! Ez a vér — suttogja a szent Szűz — titka, nyitja az én szeplőtlenségemnek is... ez a szent, szent, szent vér! Az Ő lelke van e vérben, «anima in sanguine»; e vérben van az ő piros, szerető lelke, benne van az ő tündöklő, lángoló lelke; e vérben van a világot fölébresztő energia! Így nézek én is a kehelyre szent mise közben; az ő vére, az ő vére — mondogatom — az ő lelke és ereje s az mind az enyém.

b) E vérontásban hódol meg a gyermek-

Jézus először a törvénynek: véres, fájó hódolat. De a törvény, mely nagyságunk s hatalmunk útja, természetesen áldozatot kiván testben, vérben, Fáj sokszor valami, amit meg kell tennem s meg akarom tenni szivesen. Hallom az Isten szózatát: «Vis spiritum?» «Da sanguinem». Akarsz lelket? adj vért s ne kiméld!

c) A körülmetélés jelezte a lélek fegyelmezését; szivünkben kell körülmetélkednünk. Mint ahogy metélik a követ és oltár, a márványt és Madonna lesz belőle. Tele vagyunk durvasággal, darabossággal, érdességgel, alaktalansággal; törni, faragni, *cizellálni* kell a lelket, hogy szép kehely váljék belőle. — Főleg pedig engesztelésből a multért is kell magamat fegyelmeznem s úgy tennem, mint Heredia bűnbánó vésnöke: halálomban is kell még lelkemen, mint arany szentségtartón dolgoznom!

„Hivaték az ő neve Jézusnak."

a) «*Hivaték az ő neve Jézusnak...*» (Luk. 2, 21.)

«*Az Isten nevei,* milyenek a végtelen, a fölséges, a független, a csodálatos, az Úr, nem vonzották a népeket, nem voltak varázs-szavak füleinknek, mert nem érezték ki belőlük azt az akcentust, melyen szivesen elmereng graecus és barbarus, dominus és servus; — nekünk mindnyájunknak *üdvözítő* Isten kell s azt jelenti a szó Jézus. *Ime ilyen lett Jézus neve,* nagy név, mely öt betüjében öt világrésznek volt szánva s kifejezte az üdvözülés édes reményét, mely borókák közt ép úgy, mint pálmák alatt képes sziveket boldogítani. Jézus, vagyis hogy az Isten üdvözít, ez a név az, mely legtöbbször van kivésve grániton, márványon, mely ércszárnyakon röpül ki legtöbbször naponkint a nyomdák gépei közül, melyről legtöbbet írtak, be-

széltek, melyért harcoltak, vérzettek! Ez való nekünk, mert az üdvözítő s boldogító szeretetet jelenti — kedvesen folyik angyalajkról... s erőteljes, mint az Isten ereje, melyet jelez az angyal, «mert ő üdvözíteni fogja népét». Isten nevei közül Jézus a legkedvesebb nekem; zene a fülemnek, méz az ajkamnak, kincs s erő a szivemnek.

b) Az egész istenség ég és forr e névben s e tényben: *az üdvözítésben;* az üdvözítés az Isten műve, mely mindent átfoglal és felölel, melynek alapzata az Isten teremtő mindenhatósága, koronája pedig az örök dicsőség, az istenült lelkek boldogságában. A teremtés s a megdicsőítés közt pedig az inkarnációnak titka fekszik összes szineivel és kellemével, lágy és érdes, mosolygó és véres változataival s az egészre rá van írva: Jézus. Jézus neve izzott az Isten homlokán, mikor teremteni akart: Jézus vagyis üdvösség... mert hiszen végre is boldogítani akart. A Fiú-Isten nemzése szükséges folyamat, a szent Lélek örök eredése hasonlóképen, ott a szabadakaratnak dolga nincs; de igenis szabadakaratból teremtette a világot s ez a szabadakarat mindent, amit teremtett, boldogítani

is akart. A világgal szemben tehát üdvözítő akarata van az Úrnak. Ó áldott és imádott legyen az Úr, aki boldogítani akar, aki éjjel-nappal teremt új lelkeket s örök üdvösségre teremti őket. A teremtés párkányához lépve szemléljük az örökkévalóság mélységeit, e mélységből látjuk kiemelkedni a világokat, onnan jött néhány évvel ezelőtt az én lelkem is! S mi emelte azt ki onnan?: az ő teremtő s engem boldogítani kívánó akarata.

c) De az Isten sokféleképen boldogíthat. Boldogíthat úgy, hogy a világ végén megtisztult földön, fájdalmak nélkül, teljes életerőben halhatatlanul éljünk, de őt nem látva; ez volna a természetes s boldog halhatatlanság. Ezt keveselte s természetfölötti boldogságba, saját dicsőségébe, fényébe akart öltöztetni; a teremtett lélek *istenülésébe* fektette a teremtés célját! Ez aztán üdv... Jézus! Ezt a természetfölötti életet s dicsőséget jelenti a kegyelem s a megtestesülés. A megtestesülés hirdeti igazán, hogy «diligis omnia». A megdicsőülés reményünk tárgya s hogy isteni életünk lesz, azt Krisztusban jelképezve látjuk, ki ember és Isten is, hogy mi is, kik emberek vagyunk, egykor isteni boldogságban

éljünk. Jézus által van mindehhez reményünk és jogunk, bizalmunk és erőnk. Nemcsak nekünk, hanem minden nemzedéknek. Akiből, mint szőlőtőből a venyige, életét szivja minden lélek; általa jár a bánatnak Isten irgalmas bocsánata, az imának meghallgatás, legcsekélyebb cselekedeteinknek örök bér. Ő varázsol földi életünk minden viszonyaiba áldást és boldogságot s halálunk síri éjébe ő kelt ragyogó napot.

d) Gondoljuk el, hogy percenkint hány ezren támadnak lelki halálból életre. Pillanat alatt változik el a bűn sötétsége illatos, derűs pálmás kertté s a lélek, melyet azelőtt az Isten haragja üldözött, ismét gyermekévé lesz. Akár a keresztség vizében, akár a penitenciatartásban minden éledés, minden fejlődés, növekvés *Jézusból való.* S a lelkek e nemes vértől belső szépségbe öltöznek és isteni erőtől duzzadnak s bár külsőleg szolgálók, mesterlegények, hivatalnokok, tanítók, parasztok, inasok, munkások, belül mennyegzői ruhába öltöztetve, Isten kedvtelésének tárgyai. Ez éledés és ébredés, e fejlődés és szellemi iparkodás *Jézus neve* alatt megy végbe! Nincs erkölcsi irányzat több ilyen! Mindenütt megy

végbe: kórházakban, templomokban, fogházakban, hajókon, vérpadokon, utcákon és mezőn, a műhely zakatolása s a gyár zúgása közt... Gyermekajkon és vén gonosztevők fogatlan állkapcsai közt zsong e név. Minél több érzéssel mondjuk, annál jobb s a legjobb, ha a Jézus neve van homlokunkra (gondolataink világára), szívünkre (jószándékainkra), karunkra (tevékenységünkre) írva s úgy írva, hogy következetesen át is éljük azt.

Jézus szent Neve.

a) Nagyhatalom; eget hajlító, poklot záró, embert szabadító hatalom. — A hatalmak, melyeknek szintere a piac, az utca, a szinházak deszkái, az akadémiák, a trónok, a harcterek, e dicsőséges imádandó hatalomnak csak kereteit alkotják; legjobb esetben neki szolgálnak, különben efemérek, egy darabig vannak, azután letörnek. Egyptom, Babylon, Perzsia, Róma hatalma... az eszmék, az intézmények hatalma... a tudás, a művészet hatalma a fejlődés hullámai; míg ellenben Jézus hatalma *az égen:* örök engesztelés; *a poklon* az, hogy bezárja kapuit; *a földön* az, hogy kegyelmet ad, örök értéket. Azért értem, hogy mennyire különb név nekem Jézus, mint Caesar, Fárao, Plato, Goethe, Napoleon! «Hajoljon meg neki minden térd».

b) Az erkölcsi világot mozgató hatalom.

Bűnből kisegít, erényre indít; hitet gyújt, szeretetre nevel. Beláthatlan és szövevényes az útja, mint a napvilágnak az őserdőben. Bejárja a városokat s falvakat ez a név, mint a harangszó, mindenütt zsong. Végighúzódik életen, gyermek-, fiú-, leány-, férfi-, nő-lelken. A néprétegeken áthat, mint a szivárgó víz a föld rétegein. Szent derűt és borút hoz, örömöt s bánatot; mennyegzőkön emlegetik s betegágyak mellett s bánata is életet teremt. A gyermek dadogja piros ajkkal, a haldokló vele indul a másvilágba, hogy meglássa Jézust. Jézus a te neved ajkainkon hirdeti örök vágyunkat utánad!

c) Jézus nevében állította lábra Péter és János a templom kapujának bénáját: kelj föl és járj. Így állították lábra a világot az apostolok Jézus neve, vagyis üdvözítő ereje által, így az egyes embert. Legyen ez a név erőnk, melytől lábra álljunk... s haladjunk fáradhatatlanul. Különben megbecstelenítjük az Úr nevét, ha erőtlennek bizonyítjuk. «Hordozzátok Jézus nevét», vessétek ki azt éltetekben. Édes, édes Jézus, legyek dicsőségedre Jézus, a reád emlékezés öröm, lendület, fölpezsdülés.

Jézus nevében.

a) A hit Jézus neve körül fonódik. Volt hit és babona azelőtt is, hit kevés, babona és tévhit sok; de Jézus neve jelzi a hit győzelmét s térfoglalását. Próbálkozott a hit azelőtt is; de nem volt napsugara. Sok apró, kis láng játszott prófétai lelkekben; de végre ránk hasadt Jézus napja. E név fény... isteni lelkek ébrednek hajnalában... hánynak lopódzik lelkébe s földerülnek. Életünkben ő az út, az igazság és az élet; halálunkban megnyugvásunk. Hogy gyúlnak ki e hitnek tüzei végig a világon; a missziókban, a keresztelt gyermekek lelkén s az én lelkemen is. Végre is nincs más világosságom, mint Jézus... szent nevének erejében megyek Üdvözítőm s birám felé.

b) Jézus neve reményem. Remélek örök boldogságot, kegyelmet, érdemet. Ő megadja, mert hatalmas. «Jesu potentissime,

miserere nobis». Ő megadja, mert jóságos és hűséges. Nincs más név, mely által üdvözülhetnénk. Mikor Jézus nevét bizalommal kimondom, feszül a lelkem, szárnyait feszíti; belevág energiával az élet hullámaiba, mint a hajócsavar a tengerbe. Erősnek kell lennem s hajthatlannak Jézus erkölcsi törvényének megtartásában s eszményeinek szolgálatában. A törvény s a szeszély, az erkölcs s a divatos eszmék konfliktusaiban mindig Jézus szerint igazodom, hogy ne járjak úgy, mint a pogányok járnak elméjük hiúságában. (Efez. 4, 17.)

c) Jézus nevében járok szerető szívvel végig a világban. E név varázsa megszáll, finom illetésekkel érint, melegen és hathatósan kezel. Behatásai alatt megtanulok szeretni természetesen, közvetlenül, mesterkéletlenül, hősiesen. E behatások elől szétnézve a világban, minden, ami valaminek látszott, árnyékká vékonyul; a test, a vér, a szenvedély, a világ hatalmi szózatai hangot nem adnak e finom, aetheri zónában s másrészt az egész világ lesz áldozati fája e szerelmi lángnak. Legnagyobb kötelességünk és szükségünk e szent szeretetet birni és élvezni. Élvezni is; sokan azért

nem fejlődnek a szeretetben, mert nem élvezik át magukban a szerető jóindulatot, szolgálatot, arckifejezést, beszélgetést; át kell élvezni minden szemerjét az isteni szeretetnek.

„Jézus.“

a) Ez a név az «ember fia», a legelső ember neve. Jelzi a legnagyobb nagyságot, mely a földön megjelent. Valaki lehet nagy észben, tudásban, föltalálásban, művészetben, a beszéd, a nyelv, a kő, a festék, az érc kezelésében. Jézus nagy, de ő nem írt, nem faragott; kőre lapra, vászonra gondolatait nem bizta, de élt s életében kialakította a mennyországot, telve szépséggel, örömmel és csöndességgel s aki lelkébe néz, akárcsak bokor alatt heverve égbe nézne; az ég egyre lejebb száll, mintha el akarná borítani az embert...! Nagy az Úr Jézus! Nem vonult végig a földön hadseregekkel, nem változtatta meg a politikai térképet, de új világot alkotott. Születése a történelem legnagyobb adata. Nincs geologiai, nincs historiai korszak. nincs csata és trónfoglalás, nincs fölfödözés és találmány, melyet össze lehetne

hasonlítani Bethlehemmel. Vele lép föl az új nemzedék, «qui non ex sanguinibus, sed ex Deo nati, kik nem test és vérből, hanem Istenből valók». Ez «istenfiak» fölismerik méltóságukat, szabadságot igényelnek, «qua libertate Christus nos liberavit», krisztusi szabadságot. Fáraók, satrapák, pagódák is jeleznek kulturát, de az emberi történetnek morális nagyságát Jézus adja. Ó, Jézus, drága, nagy, fölséges név; szent, szent a te neved! Áhitattal mondom: dicsértessék az Úr Jézus Krisztus!

b) Ez a név az Isten legszebb neve. Sok neve van: «csodálatos», «erős», «jövendőség atyja», a hatalom s könyörület neveivel tiszteljük. Jézus neve mindezeket fölülmulja: erőt, hatalmat jelent, de üdvözítésre; rettenetes, rémületes, de az ördögnek; aggressziv, ellenséges, de a bűnnek; kérlelhetlen, de a rossznak; nekünk pedig édes, mint a méz, erős, mint az Isten hatalma, bűvös, mint az olaj illata.

E szent név felé fordulunk *hitünkkel!* Amit keresünk, ő mutatja nekünk, ő ad irányt életünknek. Jézus szent nevével indul ki a hit. Apostolok a hirnökei, vértanúk a testőrei. E név erejében ébred a lélek, csillan meg a kegyelem; a vizek

elevenek lesznek a keresztségben, a szavak életre támasztanak a penitenciában. A lelkek e szent név bűvkörében élnek s piheg-nek. Az imádság általa nyer erőt... az engesztelés, az áldozat az ő nevében mutattatik be... Jézus, mink van nélküled?

E szent név felé fordulunk *reményünkkel!* Ez győz gyöngeségeinken s a bűn hatalmán. Minden rossz ellen ő biztat: küzdjetek... Nem tennők, ha ő nem mondaná. Kisérteteink, mint a tenger árja; elmerülünk; de az ő nevében a hullámokon is járunk. Confidite...! E névbe van beleszőve, amiről a jászol, a kereszt, az Oltáriszentség suttog. E szent név öt betüjében az ő öt sebe ragyog felénk s. biztat szenvedéseinkben s kinjainkban! «Adjutorium nostrum in nomine Domini», mondja a szorongatott, ...«sit nomen Domini benedictum», mondja a hálás szív, ...«oleum effusum nomen tuum», mondja a sebzett lélek. Mennyi harcra indulunk ki e szent névvel! Jézus nevét adjuk ifjúságunk ajkaira; a tisztaság, az erkölcs e névvel áll ellent a rossznak; kisértéseinkben imádkozunk: Jézus segíts! E nevet suttogják szenvedők... betegek... haldoklók!

E szent név felé fordulunk *szeretetünkkel!*

Az Isten végtelenül szeretetreméltó lett e névben. A szerető Isten, az üdvözítő Isten e névre hallgat. A világ is az Isten szeretetének kifejezése, a kinyilatkoztatás is, a próféták, a szentek is; de legteljesebb s legsikerültebb kifejezése az édes Jézus. Barátságra, jegyesi szeretetre Jézus tanít... Mennyi jegyes jár nyomában! Szentjeink érzelmei Jézus neve iránt, mint a virágzó őserdő illata. Mennyi epedés, vágy, fohász, utána... mily izzó, tapadó áhitat... mily lángoló, szenvedélyes szeretet a lelkekben iránta. «Pone me ut signaculum super cor tuum...» ó te hódító, lefoglaló, féltékeny szeretet, hogy vésted nevedet karjainkra, mellünkre, szivünkbe! Dicsőségem is te lész... «nomen scriptum in frontibus...» te koszorúm, te koronám! «In nomine tuo transgrediar murum...» mindent legyőzök veled!

Evangéliumi gyermekszeretet.

A gyermek Jézus s a gyermekek iránti szeretet. Kiváló vonása az evangéliumnak, hogy a gyermekek iránt való szeretetnek mindjárt kezdetben két forrást nyitott: *az egyik az isteni kisdednek, az Úr Jézusnak szeme, a másik az Istenanyának szive;* az egyikből a gyermek könnye, a másikból az anya teje fakad; a keserű könnyet édes tejjel, a gyermek fájdalmát anyai szeretettel kell enyhítenünk.

a) Igen, kell; mert a kinyilatkoztatásnak első bemutatkozása Jézusban a szalmán fekvő gyermek lett, ki kacsóit édes anyja felé nyujtja; vágyik az elhagyatott Isten a halandó anya keble után. Az evangélium első képe az elhagyatott gyermek, első érzése a gyermek fájdalma, első éhsége éhség az anyai tejre. Az Istenországban tehát a fájdalom, mint a gyermek fájdalma, éhsége, mint a gyermek éhsége jelentkezik;

a mezítlenség a csecsemő kisded ajkán panaszolja föl a pólyák hiányát; a hajléktalanság a született gyermek számkivetésében mutatkozik be. Az irgalmassági cselekedetek árnyékképen a bethlehemi barlangból vetődnek a világba s sürgetik a jóindulatot, mely békét hoz az embernek, hogy tegyen, segítsen a szenvedőkön, elsősorban a kisdedeken. A gyermek Jézusért kell könyörülnünk a szegény gyermekeken.

b) Ugyancsak e barlangból lép elő a kisdedet csillapító, könnyet törlő, mezítelent ruházó könyörület a boldogságos Szűz ideális, anyai szeretetében. Itt kanonizálta Isten saját anyjában az irgalmat s az anyai szeretetet. Anyjában tüntette föl az isteni szeretetnek a világban oly gyakran nélkülözött gyöngédségét. Kemény a világ sora, gyakran ugyancsak nem látni rajta a szerető Isten nyomát; részvétlen s kegyetlen sokszor a természet s nem vesszük észre rajta, hogy az Isten szeretetben alkotta meg törvényeit; de ne zavarodjunk meg az élet változatain; fény és árny, halál és élet váltakoznak útjain s bármily kemény legyen is a természet rendje, beleállította abba is az Úr a szerető lelket, az anyát, a leg-

édesebb szeretetet. A szent Szűz királyi nőisége s az Istenanya érintetlen szépsége bájt kölcsönöz a rideg barlangnak s a kemény isteni akaratnak. Ez az Asszony ünnep a világban. Arcától, mosolyától, tekintetétől kedves lett a kemény és szigorú lelkiségnek megnyilatkozása, kedves lett az őt körülvevő szegénység, nélkülözés és félreismerés. Ó, be jó, hogy ez isteni asszonyt s anyát adta nekünk s hogy nem nyomta el, nem homályosította el rajta az asszonynak, az anyának kellemét s hogy a szánakozó szeretet szépségét lehelte rá! Ez a legszebb teológia, a megkoronázott s fölmagasztalt szép természet. A szent Szűz belenéz a megtestesült Isten szemeibe s meglátja benne az emberiségnek való víziót, hogy szeretet által lesz az ember isteni s hogy könyörület s irgalom honoljon szivünkben egymás iránt, kivált a szenvedők s gyengék iránt. Legyen karácsonyi szeretetünk elsősorban a gyermekek iránt. Szeretetünkre vannak utalva, szeretetünk légkörében fejlődhetnek csak szerencsésen. A szent Szűz bája, szépsége és kelleme, az anyasággá nemesbült nőiség nevelik bennünk ez érzést. Hallgassunk e nemes, szent gondolatokra s tisztelő szeretettel

emeljük föl a szegény, szükölködő gyermeket.

«Wer dies jemals hat empfunden,
Ist den Kindern durch das Jesukind verbunden.»

(Brentano.)

Gyertyaszentelő Boldogasszony.

«*És minekutána elérkeztek az ő tisztulásának napjai, Mózes törvénye szerint Jeruzsálembe vivék őt, hogy bemutassák az Úrnak és hogy áldozatot adjanak...*» (Luk. 2, 22.)

a) Annyi anya ment föl arra a szent hegyre Ábrahám nyomában, de mindegyik megváltotta gyermekét s azon biztató öntudattal tért haza: gyermekem, enyém vagy. Csak egy anya találkozott, ki nem volt oly szerencsés, kitől Isten a bemutatás: elfogadta úgy, hogy annak a gyermeknek életét kivánta — anya, ki úgy látszik, nem talált irgalmat — ki úgy látszik, ki volt szemelve, hogy megfizessen valamennyiért s hogy ránehezedjék az Úr keze s ez az anya nem a legrosszabb, nem a leghitványabb, nem a legnemtelenebb volt, hanem a legszebb, a legédesebb, a legnemesebb: a boldogságos Szűz Mária. Miért? mert ha áldozatot hozni minden léleknek ékessége és

szépsége, nagy áldozatokat csak nagy lelkek képesek hozni: a legnagyobb áldozatot a legszebb lélek hozhatta.

b) Az áldozat a lélek ékessége. Mert az áldozat szeretetből fakad. Amitől elválsz azért, hogy ragaszkodjál máshoz, az mutatja szeretetedet; ez az elválás az áldozat. Elválunk pénzünktől, mert szeretjük a szegényeket, — elválunk vagyonunktól a becsületért, — élvezeteinktől a tiszta erkölcsért, — vigaszainktól az Isten dicsőségéért..., életünktől Krisztusért. A szent Szűztől Isten fiának életét kivánta s a Szűz elszakadt tőle szivében mindjárt, az első percben s ezt készséggel tette; bár nem volt, mi jobban fájhatott neki; s ezt titokban tette; csak ő tudja, meg még valaki... dicséret nélkül, önzés, hiúság nélkül... Az Isten a szent Szűznek ezzel a tűzpiros szeretetével aranyozza be a jeruzsálemi templomot. Szegény a templom, mondták a zsidók, nincs rajta aranylemez, mint Salamon idejében; a pogányok nem veszik majd számba; de az Isten mondja: ne féljetek; aranynál, ezüstnél fényesebb díszt s a tenger gyöngyénél drágább ékességet adok rá s ez az ékesség *az áldozat szeretete.*

c) S ez a legszebb dísze a közönséges,

apostoli szent egyháznak. Az Isten mintha keresné s különös kedvét lelné az áldozatos lelkeken s azok a lelkek is mintha kiéreznék, hogy mi tetszik az Úrnak; észreveszik, hogy áldozatot akar; szivet, mely úgy szeret, hogy érte tűrni, nélkülözni, sírni, szenvedni tud. Az igaz keresztények házait ez dicsőíti és fényesíti. S kivált a keresztény nők járuljanak a boldogságos Szűzhöz s mutassák be vele áldozataikat, ki fiát, mint a szent Szűz, ha az Isten elviszi, — ki egészségét, boldogságát, hitvesét, — ki jószágát, becsületét, hírnevét, — ki szerelmét és szivének hajlamait. Ezek az igazán tiszteletreméltó lelkek. A világ nem tud róluk, de az Isten tud róluk s az elég! Az áldozat fönségén, mely oly gyakori, vigasztalódhatik meg lelkünk s az áldozat kereszténysége biztositja igazán a világ számára a kereszténységet.

d) S mit tesz az Úr Jézus a szent Szűz karjaiban? Odaadja magát neki, hogy mutassa be őt az Úrnak. Nekünk is odaadja magát. Mienk ő; mienk embersége, szive és lelke, rejtett élete és tevékenysége, szenvedése és dicsősége, szentséges anyja és angyalai, egyháza és a jó cselekedetek, a szent misék, a purgatóriumban szenvedő

lelkek keserve, a kegyelmek, melyek az elkárhozottaké voltak, a szentek szentsége és csodái s főleg Jézus szivének minden érzelme és érdeme. S az ember mindezt fölajánlja, ezzel kopogtat és közbenjár, mert «minden a tietek, akár az élet, akár a halál, akár a jelenvalók, akár a következendők». (I. Kor. 3, 22.) Ezzel ad hálát s bemutatja az Úrnak: Uram nézd, mindez az enyém s én felajánlom neked! Amit teszek, az ugyan kevés; ájtatosságaim, imáim sokszor hidegek! Szeretném dicsőségedet s felebarátaim testi-lelki javát előmozdítani, szeretném, de ha nem is sikerül, ime, még mindig gazdag vagyok. Téged mutatlak be az Úrnak főleg a szent misében.

Tisztulás és áldozat.

Purificatio et oblatio... tisztulás és áldozat együtt jár a lélek élettörténetében. Két oldala az éremnek; két életnyilvánulása a törekvő szívnek. Az anya áldozata az asszony tisztulása s nálunk is a tökéletesség az áldozat fokain jár föl-alá.

a) Az első fok az engedelmesség a törvény iránt; az első áldozat, melyet meg kell hoznunk. Akár Istenanya, akár koldusasszony, természeténél fogva Isten szolgálója. Istennel szemben mindnyájunknak, a szent Szűzön kezdve végig, imádó hódolat a kötelmünk, hódolat a megsemmisülésig. Ez a teremtmény érzülete, de kivált a keresztényé, mert egyre hallja az Úr ajkán: áldozatot nem akartál testben, tűzben, de teremtettél s akartad, hogy teljesítsem akaratodat. Engedelmeskednünk kell. Az engedelmesség a szabad lelki világ rendje; belőle való a szépség s a harmónia. A

fizikai rendben van a szükségesség, az erkölcsi világban az engedelmesség. Nem emancipálhatjuk magunkat alóla, époly kevéssé, mint a fölség, a szépség az igazság alól. Szolgálok Uram, engedelmességemben alakítasz engem; nem vagyok remek, de csak alakíts; készséggel fogadom minden illetésedet.

b) A második fok a készség a jobbra. Jeligéje: éljen a jobb. Többet adni, minél többet; minél többet a testiből, érzékiből, állatiból a több emberért, a több lélek és szellemért. A test és vér ugyanis hadakozik a lélek ellen; hadakozik a lélek is a test ellen. De áldozatokra csak szeretetből a jobb s a különb élet iránt leszünk képesek; az késztet az erénynek robotjára, mely vérbe s verejtékbe kerül. De ki ne adná ezeket a szebb, a finomabb életért?!

c) A harmadik fok a hősies szeretet. Az már külön lapra tartozik. Magamat felejtem, mert Istent lelkesen szeretem. «Nagyobb szeretete senkinek sincs, mint mikor életét adja oda valaki...» add oda életedet! Azt a szent Szűz megértette. Megértette, hogy Fia áldozatával a magáét kell egyesítenie. Meghallotta, hogy tőr járja át szivét s 33 boldog, názáreti évnek

kéklő fátyolán át látta a keresztet s nem vesztette el lelke vigaszát s békéjét. Mit akarsz, Uram, tőlem? Mi vár rám a jövőben? Engedelmességet kívánsz-e, vagy vért s életet is? S mit adjak neked most, ugy-e valamit, ami áldozatomba kerülne, de amit üdvöm, haladásom követel tőlem? Ecce ego!

A szent Szűz nyomán.

Gyertyaszentelő... tulajdonkép pedig Szűzszentelő. Elragadó látvány: a legtisztább s legnagyobb lélek a tisztulás törvénye alatt. Homlokán az érintetlenség méltóságának fénysugara, szemeiben a tiszta lélek ragyogása; liliom és mirrha-illat ruháiban; karjain az isteni gyermek s ez a Szűz mégis tisztulni jön; érzi, mily szent s tiszta az Úr. A szent Szűz nyomaiban járnak a lelkek, kivált a lelkek anyja, az egyház, Krisztus jegyese, a Szentlélek orgánuma, a kegyelem hordozója, az Isten galambja, csőrében az olajfaággal. *Jellege a szentség!*

a) Megnyilatkozik ez hitvallásában, tanában, buzdításai an, erkölcsi tevékenységében, erényeiben; «suspirat ad sanctitatem...» vágyódik a szentség után. E vágyat Jézus szivéből veszi. Jézus küldetésének virága az egyház szentsége. Érezte ezt szent Pál: «Krisztus szerette az anya-

szentegyházat és önmagát adta érte, hogy azt megszentelje. megtisztítván a víznek fürdőjével.» (Ef. 5, 25.) A látnok látja az egyházat, mint szép, koszorús jegyest. Szép koszorút, gyönyörű koronát font Krisztus az egyház hajába. Nem akarom elékteleníteni életemmel az egyház szentségét; lássék meg erkölcseimen, hogy a szentegyháznak hive s fia vagyok.

b) Nemcsak vágyik a szentség után az egyház, hanem leheli, neveli azt. Nevelt erényt s elbájolta vele a világot: angyali tisztaságot, istentiszteletet, hűséget, ellen ségszeretetet, kitartást, bátorságot. «Magis timent virgines nostrae si ad lenones, quam si ad leones damnantur», leányaink inkább félnek a kerítőktől, mint az oroszlánoktól, — mondotta Tertullián. Emelte a közerkölcsöt; szentsége eleven erő volt. Ah, ezen kell megismerni az egyházat; támasszon életre, mosson tisztára, alakítson, remekeljen. Célja, értéke, ereje, hivatása merő erkölcs. Ettől lett virágos a föld; szent lett China, Japán, India is. S most is hány lélek nyitja ki az egyház keblén szemét az örök világosságnak — hány emelkedik ki bűnből, homályból! Pedig most nehéz ez! Szerencsétlen hideg áramlatok

járnak a világban s nagy a hajsza! Ki irányítsa a lelkeket, ki nyissa ki szemeiket?

c) S kire vár e részben a nagy föladat! «Ad vos o sacerdotes» — mondja a próféta. Papok, nálatok a «magisterium», az apostolság! Felétek nézünk elsősorban! Mutassátok meg, mennyi önmegtagadásra s világmegvetésre, mily tisztaságra s türelemre képes a kereszténység. Ne kompromittáljuk az egyházat. Hibáinkkal, bűneinkkel útját álljuk Krisztus művének; mert nem hisznek az evangéliumnak sem, ha azt gyönge erkölcsök hirdetik. — S végre a világ megveti a papságot, mely Krisztus szivéből nem tud tüzet s eucharistiájából világlegyőzést meríteni. Tisztelni s hinni fog, ha szentek leszünk.

Az agg látnok.

«*És ime egy ember vala Jeruzsálemben, Simeon nevű, igaz és istenfélő férfiú.*» (Luk. 2, 25.)

a) Oreg, őszbeborult ember, nemcsak az évek dere van fején, de a tapasztalatok, küzdelmek, csalódások terhe a lelkén. Emberileg szólva, mondhatni: fáradt ember. Látta a világot, ismeri gonoszságát; szemei előtt szenvedtek kis bűnösök s uralkodtak nagy gonosztevők; látta a bűnt s az erényt bíborban s rongyokban; de ő maga «igaz istenfélő» volt, tehát értelmes is s kötelességtudó is volt. Értelmem is, hitem is, kötelességtudásom is azt mondja: ne a bűnt, hanem Istent nézd és aszerint tégy. Ha szemét van körülötted, sebaj, nyilj ki s légy virág rajta; ha felhős s ködös a táj, sebaj, szárnyad van, lendülj a felhők fölé! «Istent féld s tartsd meg az ő parancsait; — mert ez az egész ember.» (Eccli. 12, 13.)

b) «*Várván Izrael vigasztalását és a Szentlélek vala őbenne.*» A szívtisztaság ad bizalmat s halhatatlan reményt a léleknek. A remény a lélek kizöldülése s tavasza. A remény az éber, a rugalmas lélek sajátsága. Szeme egy más világba néz s virraszt az éjben. Ösztöne, hogy akadályokon s nehézségeken át, mint a gyökér a föld rétegein keresztül, a gazdagabb, napsugaras életbe törjön. Óriási hatalom a reménylő ember; temperamentuma a küzdelem s a legnagyobb hatalom az örök életbe törő ember. Credo... vitam aeternam! A hit akkordjai a reményben győzelmi énekké, a világitélet viharjává fokozódnak s az isteni remény ekkor veszi el koszorúját. Ezt a reményt keltem föl magamban: remélek örök életet s isteni segítséget rá ma is!

c) «*És feleletet vőn a Szentlélektől, hogy halált nem lát, mígnem előbb meglátja az Úr Krisztusát.*» Nagy biztatás ez: nem halsz meg, míg meg nem látod Krisztust; azután pedig még kevésbbé halsz meg; mert aki őt meglátta, nem hal meg örökké. — Nem halok meg én sem, mert látom az Urat hitemben; a szkepszis éje nem borul rám. — Nem halok meg; nem nézek Nirvánába, hanem a valóságos, substanciális végtelenbe. —

Nem halok meg, nem öl meg az unalom; lelkem tele van értékkel s erővel. Virágos, fűszeres, tavaszos a belső világom; Isten lakik bennem s én neki élek; reggeltől estig mindent érte teszek.

d) «*És a Lélek által indíttatva a templomba jöve.*» Vágya Krisztus után volt nagy kegyelmekre való távolabbi előkészülete; a Lélek indítása a jóra, a közvetlen ráképesítés. Lélektől indíttatva, vagyis természetfölötti motivumból kell eljárnom, akár templomba, akár munkámra megyek. Lélekből, nem szokásból, nem gondolatlanul, fásultan. Lélekből, mely Krisztust megtalálja s fölismerje elsősorban a templomban, az evangéliumban, szentmise-áldozatában, Oltáriszentségében. Ha lélekkel járok, akkor rátalálok s nem járok idegenben.

e) Mily jól vezet a lélek... krisztusi találkákra. A mi önző vagy érzékies lelkünk pedig el-elvezet tőle. Más örömök, más érdekek felé más-más lelkek vezetnek. Az önzés lelke a legfinomabb s legfortélyosabb; jócselekedetekben is dicsőséget hajhász, imában is önmagát keresi, az Isten szolgálatában is csak vigaszt szomjaz. Csoda-e, hogy nem találkozunk Krisztussal, ha ez vezet?

f) «*És amikor a gyermek Jézust bevitték szülői, karjaira vevé őt.*» Nem elég Jézust látni, nem elég nézni, hanem bírni, karjainkra venni, szivünkhöz kell szorítani őt. Ki érné be a látással? Mi egy kedves gyermeket megcirógatunk s átkaroljuk: az Istent is nekünk valóan nemcsak látni, de bírni, de átkarolni akarjuk áhitatunkban; ott akarunk lenni, ahol ő van; szólni hozzá, szivünkbe zárni őt. Ezt akarta nyujtani nekünk az Oltáriszentségben. Az itt imádkozó lélek suttogása érthetőbb, mint az orkán szava, titokzatosabb s édesebb, mint az erdő zúgása; a kápolna csendje s bensősége emberibb, mint a tengerpart s az erdőszél. Azért nekem az Oltáriszentség közelebb hozza az Urat, mint az erdő, a tenger, a csillagos ég. Emberi módon kell bírnom s élveznem az Istent.

Nem elég az igazságot látni, azt vérünkké kell változtatni; azt élvezni, abból élni kell. Mit teszek érte? Keresem, kutatom, vágyódom utána, szegődöm hozzá; szeretem, éneklem, olvasom, ízlelem, élvezem. Ehhez idő kell s én szivesen szentelek rá időt s munkát. Akik a külső tevékenységet ennek rovására sürgetik, azok rosszul tesznek; erős, bátor, kitartó, áldásos praxisra a lélek el-

mélyedése s megfeszülése s a szív lefoglalása nélkül szert nem tehetek. Erőm titka a mélység, szárnyalásom a magaslatoktól van.

g) «*És áldván az Istent, mondá: Most bocsásd el, Uram, szolgádat a te igéd szerint békességben, mert látták szemeim a te Üdvözítődet.*» Most bocsásd el szolgádat e szolgálatból, a külső, ködös, távol vidéken végzett szolgálatból, hol éjjel-nappal készségesen szolgáltalak; szolgáltalak télen, vagyis kedélyem elborulásaiban; szolgáltalak tavaszkor s nyáron, vagyis szivem vigaszaiban küzdve, bízva szolgáltam neked. Szivesen megyek, mert te bocsátsz el; akaratodból jöttem, parancsodra megyek; éltet a remény, hogy jobb helyre bocsátsz el. Jobb jön ez után; hisz az Üdvözítő biztosít róla. Érzem a sasafras-illatot a keserű hullámok felett az új világ virányairól, Üdvözlégy örök javak biztosítója, Üdvözítő! — Szivesen megválok földtől s élettől; mi tartson s mit szeressek rajtuk? Azért vannak, hogy lelkem az örök életre fejlődjék rajtuk, mint fészekben a madár a repülésre. Életem olyan, mint a télen kivágott fának tönkje, várja a tavaszt s az új fakadást.

h) «*Mert látták szemeim a te Üdvözítődet, kit rendeltél minden népek szine elé, világosságul a pogányok megvilágosítására s dicsőségül a te népednek, Izraelnek.*» Mert téged láttalak, azért homályosultak el szemeim minden másra. Az a «más» különben is csak fátyol, csak szimbolum; legtöbbször oly sűrűn szőve, hogy az arcot mögötte sehogy sem birom kivenni. De a hit s az imádkozó vágy, a tiszta szív s az éles szem előtt lassanként kibontakozik a «facies Christi». Mily arc ez! Aki látta, nem kételkedik s nem retteg; testvérünk arca! «Quando veniam et apparebo ante faciem tuam!» Mikor jövök már szined elé!?

Ez az arc fölvilágosít nemzeteket. Nem mint a déli jeges sark vulkánjai, melyek hat hónapos éjben s örök télben csóválják a tüzes erupciók fáklyáját, de nem indul meg senki e fény után; te nem így; te világítsz s vonzasz. «És elmegyen sok nép és mondja: jertek, menjünk föl az Úr hegyére s ő megtanít minket útjaira és ösvényein fogunk járni.» (Izai. 1, 3.)

i) «*S mondá Máriának: Íme tétetett ez sokak romlására és föltámadására Izraelben s jelül, melynek ellene mondatik.*» Romlásunk is lehet az Úr! Nem hinnők, ha életünk

nem magyarázná meg, hogy eszményeink vádolóink s kegyelmeink terhünk lehetnek. Csalárd a szív... Mennyi romlás csak egy életben is, hát még a világban! Menynyi rom, ártatlanság, hűség, becsület, tisztaság, hit, remény romjai; romok közt élünk. Iszonyú hatalom a «mysterium iniquitatis!» Krisztus szegletkő, de malomkő, sőt sírkő is lehet.

Föltámadásunkra akar lenni; ez eleme; föltámaszt minden lelket: ujjá szül, elevenít, izzít, boldogít. Hány bűnös kel föl érintéseitől. Szentségei az élet forrásai. Ahol ő van, akiben van, az él. Spiritus et vita!

j) «*A te lelkedet is tőr járja át.*» Figyelmezteti a szent Szűzet Jézus keresztjére; ez a tudat a szent Szűz szivének már most is tőre, melyet magában hord; életáldozata. Tőre főleg az a tudat, hogy romlására is lesz szent Fia a lelkeknek. Szenved az ellentmondástól hitetlenségünkben, ellentmondástól bűneinkben. Csupa ellentmondás egy-egy élet Krisztus ellen. Az ellentmondás szellemének fejét összetörte a szent Szűz; ne szegődjem hát e szellemhez, mely ellentmond irgalomnak, tisztaságnak, szeretetnek, nagylelkűségnek, áhitatnak, bizalomnak; tőrt döfnék ezzel a szent Szűz szivébe.

Mi az áldozat?

A szent Szűz az áldozat útjaira tért, Simeon áldozatról beszél és világosságról, melyet az áldozat gyújt. Uram, gyújtsd meg e világosságot, hadd tudjuk, *mi az áldozat?*

a) Az áldozat nem csak fájdalom, hisz fájdalom az állatvilágban is van elég, ahol áldozat nincs; áldozat csak az erkölcsi világban van. Az emberi élet is ismer sok fájdalmat, mely nem áldozat. Az áldozat ugyanis oly elválás és szakítás, oly fájdalom, amelyet az akarat győzelme jellemez; az áldozat veszteség nagyobb nyereségért, leszállás fölemelkedésért, elborulás nagyobb fény kigyúladásáért. A vértanú odaadja életét az örök életért, — a szenvedő eltűri a fájdalmat az erény dicsőségeért, — akinek meghalt valakije, megnyugtatja szenvedő akaratát felsőbb akarattal; ime fájdalmak, melyeket lélek és erény felsőbb javakká alakítanak, vonások, melyek torzképet ad-

nak, ha magukra maradnak, de új szépség világosságában tünnek föl, mihelyest átvillan rajtuk a türelmes, a megnyugvó, a felsőbb jót szomjazó akarat. Igen, az áldozat a felsőbb jót és szépet keresi, azt szomjazza, azért jár a fájdalmak s lemondások útjain.

b) De miért nem lehet az élvezet, a gyönyör útjain járni a jó után? Sokszor azokon is lehet; de nem mindig, sőt rendesen nem. Az élet ugyanis küzdelem, tisztulás korlátoltságból, alacsonyságból való folytonos kiemelkedés; föladatunk legyőzni önmagunkat; a tiszta erény fölséges processus; ezt kiemelni rombadöntés, lemondás nélkül nem lehet.

Nézzünk önmagunkba. Tudatlanság és önzés a hozományunk; akaratunk tökéletlen, hiányzik világossága s tudja szeretni a sötétséget. Igen, szeretni tudja; jól esik neki: «az emberek szerették a sötétséget»; hiányzik szabadsága, szenvedélyek kötik le. Megmondta az Úr, hogy csak az igazság szabadít föl. De ez vérbe kerül! Érzem, Uram, gyakran véres verejtékbe!

c) Hozzuk áldozatainkat szivesen, melyeket lelki szabadságunk követel. Az első nagy lépés feléje a hit, lelkünk térdre-

hullása a végtelen, felénk közeledő Úr előtt. Szabadságunkat szolgálja továbbá minden erényes törekvés, mely által kilépünk a szenvedély bűvköréből s azután az a sok kis lépés, mely által megközelítjük az Isten szent akaratát. Néha az áldozat szinte rémületbe ejt; oly nagy lépést kiván! halált; a halál nem cél, hanem a legnagyobb lépése a léleknek; ó, csak ez ne legyen félrelépés!

Napkeleti csillag.

«*Mikor tehát született Jézus Juda Bethlehemében, ime bölcsek jövének napkeletről Jeruzsálembe.*» (Máté 2, 1.)

a) Azt a csillagot az Isten gyújtotta ki az Istentől van az is, hogyan ragyogjon sugára bele az ember lelkébe. Hányan látták s meg nem indultak; a három király lelkébe úgy világított bele, hogy megindultak. — Ez a kegyelem titka. — Hány eszményi csillaga van a mi mennyországunknak is, mely nekünk sötét csillag; hány igazság, melyet ismerünk, de nem szeretünk; azután pedig kitüzesednek a mi lelkünkben is s követjük örömmel. — Nem értjük, hogyan lehettünk oly sokáig érzéketlenek s ime most a lélek, az üdv, az Oltáriszentség meleg valóságok nekem. Ó, nyissuk meg szemeinket; tartsuk meg érzékenységben szivünket, hogy «lássuk csillagát».

b) Csak ők indulnak; a többi ezer okot

talál nem indulni; az önszeretet kibújik minden alól, ami terhes s kellemetlen s született prókátora a restségnek s önfejűségnek. Én pedig nem akarok nehézkessé, keserűvé, érzéketlenné válni; fölpezsdítem lelkemet; koporsószegekkel nem szegezem le magam a blazirt gondolkodás padjára.

c) Csillag az értelem, a hit, a sugallat. Sötétben vagyunk, de a csillagok fénye pajzst sző fejünk fölé. «Tempus stellae», vannak a csillagoknak, a belátásnak, a fölbuzdulásnak, a megindulásnak szentelt percei, órái, vannak a jó, lelkes hangulatnak napsugaras napjai; ez a «tempus stellae», használjuk föl; ne sokat aggódjunk, hogy mi lesz velünk? megálljuk-e helyünket? Int a csillag, sugárzik, vezet; gyerünk. «Ich trau dem Genius, der mir winkt.»

„Láttuk csillagát...“

«*Láttuk csillagát napkeleten.*» (Máté 2, 2.)

a) Érzéket a minket körülvevő anyagi és szellemi világ iránt; szemet, szemet! Ha követ dobok sziklára, az csattan, — ha vízbe, az loccsan, — ha a harangot megütöm, az hullámozva reng, — ha Amatihegedűn végighúzom a vonót, az a mélység hangjait ébreszti; az ideg is reng, a lélek is reng s amilyen lesz a műszer, olyan lesz az érzés; amilyen mély, amilyen lágy, amilyen áradozó, amilyen erős lesz. Ahogy ki van feszítve, ahogy meg van hangolva, — ahogy tud befogadni és hasonulni; ahogy tud a mélységekből resonanciákat teremteni. Ezt léleknek s kegyelemnek hivjuk; ez az a fölkent, ez az a léleknek született lélek. Isten ihlet, Isten tüzesít át minket; ő hajlít, ő feszít, ő hat át. Hagyjatok szabad kezet ez idomító, hajlító, hangoló művésznek; e léleknél finomabb

Léleknek. Lelkem kifeszített húr; szivem a te orgánumod; nyulj bele és isteni élet zeng, hevül, örül, virágzik benne!

b) S hogy kell az érzéket nevelni? az ég iránt úgy, hogy a föld nyirokját s terhét megérezzük, — a fény iránt, hogy a sötétséget észrevegyük, — a végtelen iránt, hogy a végesség nyomja a lelkünket, — az örökkévaló iránt, hogy az idő hervadását átszenvedjük, — a kegyelem iránt, hogy a bűn kínozzon, — a Megváltó iránt, hogy rabságunk láncai tűrhetetlenek legyenek, a Fölséges iránt, hogy alacsonyságunk lelkünk mélyéig érjen. — Ellenben ha csak napvilágot látunk az életben, akkor csillagot nem látunk, — ha a föld paradisus, akkor ég után nem vágyunk, — ha az ember minden, akkor az isteni nem vonz; ha elszorul belső szemünk s adelsbergi grottában élünk, akkor megvakulunk; — ha szűk a látóhatárunk, elgyöngül a szárnyunk. Az élet nem mélység a pillangónak; az oceán sem a vizipóknak; az emberi nyomorúság nem probléma a játszó babának; a bogár a sziklaparton nem tudja, hogy szilurról júrába mászik át s hogy százezer évek mesgyéjét csápjával fogja össze. Ha lelkünk nem mély, akkor nem keletkezik benne

új világ...! De mély lesz, ha az Isten gondolatait gyermekszívvel s imádkozva fogadja!

c) Tehát látnunk kell az örökkévalót... az élet szűk kereteit... egy más világ sugárzatát... Éreznünk kell örök hivatást... az örök élet fuvalmait... foszladozni kell sötétségünknek az örök hajnal fényküllőitől; lelkünkre kell borulnia a gondnak, a bánatnak, az «atra cura»-nak; éreznünk kell a tapogatódzást minden filozófia dacára s azt, hogy a mérő ész elégtelen vezető; elszegényítést, laposságot, sivárságot kell látnunk mindenfelé a mélységnek inspirációi nélkül; aki földet eszik s hason csúszik, annak nem nő szárnya. Azért, aki Jézust mint csillagot látni akarja, annak a sötétség s lehetetlenség árnyait kell az emberi életen látnia s ezzel szemben a csillagos, a ragyogó, vonzó, nagy tényt: őt; nem szót, nem képet, hanem erőt, «virtus ex illo»; nem programmot s filozófiát, hanem valóságot s boldogságot; a sok pelyva közt rá kell találni a zsendülő magra... nobis Dei virtus... mely «megbizonyítja magát jelekkel és csodákkal, különféle erőkkel és a Szentlélek osztogatásával». (Zsid. 2, 4.) A tényt akarjuk látni; azért a nem-

tények közé ülünk, pl. a filozófiák közé, hogy Krisztus csillagos valóságát lássuk vagy tehetetlenségünk s ájuldozásunk árnyvilágába állunk, hogy Krisztus kegyelmének teremtő erejét szemléljük. Jézus élet, út, igazság... te egyetlen édes, meleg valóság!

Ne kételkedjél!

Jeruzsálem előtt eltünik a csillag. a) Eltünt idegen földön; aki nem járt nyomában, nem törődik eltünésével, de mi lesz azokkal, kiknek vezetőjük volt s most sötétségben járnak? Nem kételkednek-e majd? nem zúgolódnak-e? Eddig jártam a nyomában s most hagy el? Nem csalódtam-e benne is? igaz világosság volt-e? A lélek elsötétüléseit senki sem kerülheti ki, de ha sötét lesz körülötte, ne kételkedjék. Maradj velem, Uram, ha sötétedik; hozzád ragaszkodom még akkor is, ha éjjelemben még csillagaim is kialusznak. Szemedbe nézek s mondom: nem hátrálhatok.

b) Azért tünik el néha vigaszunk csillaga, hogy új erények fakadjanak lelkünkben: bánat, türelem, alázat, szelidség, Istenhez való ragaszkodás. A nyomor is arra való, amire a hűs völgy, ott fakad az ibolya; szerencsétlenség is arra való, amire a na-

pos, köves hegyoldal, ott ízzik a karminvörös barátszegfű, ott szürődik a tüzes bor. Ha megaláznak, mily jól imádkozom; ha meg nem értenek, mily könnyen válok a világtól; ha üresnek találom a földet, mily édes lesz az ég; ha léhák az emberek, mily fönségesek a szentek; ha a nyegleséget látom. mily üde rózsa az érintetlen szív. Szenvedélyeim s szenvedéseim is tűzláng, benne gyúlad ki lelkem érzelme csodaszinekben. Ó, Isten, hát csak vezess és gyúrj, mintázz és olvassz; művészetedben bizom s érintéseidet eltűröm, még ha fájnak is.

c) A bölcsek a zsinagógához fordulnak s kérdik: hol van a zsidók született királya? Isten akarja így, hogy a hit kérdezze a hitetlenséget, a tisztaság az erkölcstelenséget, ha tényleg ez a hitetlenség s erkölcstelenség a kathedrán ül. Isten élesen fejezi ki ezzel azt, hogy a hivatalos tekintély előtt meg kell hódolnia mindenkinek, még akkor is, ha ez hitetlen és erkölcstelen, mert rendet akar. Ez a megalázkodása a tisztaságnak a gonosz előtt s ez az eligazodása a hitnek a látszatok közt, nagy érdeme az erénynek s bizonyára nem válik kárára. Isten áll jót.

„Hol vagyon...?“

«*Hol vagyon, ki született, a zsidók királya?*» (Máté 2, 2.)

a) Ez bátor kérdés, bátor, mert a közönség boszankodik is s kacag is kórusban; hát még ha látná az istállót vagy épen a később ott leboruló bölcseket; mily kacagó megvetés venne erőt rajta. S mégis mily ünnepélyes e kérdés megokolása, mert «láttuk napkeleten csillagát». — Fölséges hit, hit, melynek más világítása, más szeme van, mint a világnak! Fővárosban, palotában, udvari pompában kérdik, hogy hol van a király? hát nem imponál nekik a környező dicsőség? de ah, mi ez a dicsőség egy napkeleti csillaggal szemben!? mi mást látunk; másképen itélünk; a fölség, a világot porszemmé összezsugorító fölényesség benyomásai alatt állunk; ez az örök gondolatok stilusa s a halhatatlanság páthosza! Mi is kérdezzük: hol van az Isten,

az Úr, a király? hol van a boldogság, az erő, az élet? hol van a bűnbocsánat és az örök világosság?... Kérdezzük mindezt hatalmas, virágzó kultúra ölében. S nincs-e igazunk?

b) «*Hallván pedig ezt Heródes király, megháborodék.*» Megzavarodott Heródes király nem a Megváltó fölségétől, hanem saját törpe gondolataitól s szivének titkos szenvedélyeitől, melyek fölzizzentek, mint a kigyók a szétrúgott kigyófészekben: ármány, gyülölet, félelem, féltékenység, vérszomj, cselszövény karikáznak undok lelkében; szemben áll a három bölcs, ki Krisztust keres! Mily gyöngeség ott, mily erő itt! Itt biztosítva vannak megalázó megzavarodásoktól s ez a mi alázatos büszkeségünk. Ott lépten-nyomon meginog a béke; a szegénység, a sorscsapás, betegség és halál, kegyvesztés és megalázás fölborzasztják a lelket; fáznak minden áldozattól, óvakodnak minden érdesebb érintéstől, félnek szigorúbb igényektől. A nagylelkű hit s áldozatkészség pedig békét élvez! Ime a jóakaratú emberek békéje!

c) «*És összegyüjtvén mind a papi fejedelmeket és a nép irástudóit, tudakozódik vala tőlük.*» S ők igazat mondtak, Bethlehemre

utaltak. Ismeret volt, de a tett hiányzott; a gyöngy nyálkás csigában pihent; föl nem ragyogott. — Mennyi most is a becsület erény nélkül, tisztesség tisztaság nélkül, lovagiasság következetesség nélkül; mennyi a tudás s mily kevés az élet. S mire való az ilyen tudás, mire való a lélek, ha nem szeret. «Scire amare est», ezt tartom én; «tanto sa, quanto fa», ezt vallom én; élni és szeretni, nemcsak tudni és nézni.

Menjetek Bethlehembe.

«*S elküldvén Heródes a bölcseket Bethlehembe mondá: menjetek, kérdezkedjetek szorgalmasan a gyermek felől.*» (Máté 2, 8.)

a) Meghallván a választ, hogy Krisztus Bethlehemben születik, a napkeleti bölcsek elvonultak. Szivesen váltak; hitetlen környezetből a hit szivesen elbujdosik; kopár, fakó puszta neki az oly világ, hol nem szeretnek; száraz avar zörög ott, nincs tavaszi rügyezés. Bibor lehet, pompa lehet, de az hideg fény; mi azzal szemben a lélek édes otthona, az Istenközelség?! Ahol Isten nem lakik, hol szivek nem szeretnek, hol az örök remény tavasza nem fakad, ott nincs szép világ, ott a napkeleti csillagok igazán letünnek. S nehéz-e ott elmondani a zsoltárossal: «Jobb egy nap a te tornácaidban, Uram, ezreknél. Inkább akarok utolsó lenni az én Istenem házában, mint lakni a bűnösök hajlékiban». (Zsolt. 83, 11.)

b) «*Meglátván pedig a csillagot, örülének igen nagy örömmel.*» Íme a palotán kívül, az úton, az éjben elárasztja lelkűket ismét az öröm; az Isten bevilágít lelkükbe! Ez kell nekünk: élet és öröm! Nincs nagyobb, mint Istenben! Beleolvad abba minden édes élvezetnek s minden szépségnek bűbája; kárpótol mindenért. S ez kisérhet hegyen, erdőn, mezőn s eltölthet s kicsordulhat egyéniségünk összes megnyilatkozásaiban. Mi teremtünk, mi énekelünk, mi szinezünk akkor s ahol nincs szépség és öröm, mi visszük el oda!

c) S mentek a maguk útján, mentek s felejtették Jeruzsálemet, Heródest, kritikát. Erőiket nem szóharcokra pazarolták, nem disputáltak. Az egész világ olyan, mint csicsergő s szökkelő verebek zsinatja egy régi eresz alatt s ez a zene nem lélekemelő. Egyre arról folyik a szó, hogy mi igaz, mi nem s kinek van s kinek nincs igaza s a legjobbra rá nem érnek; menjenek s örüljenek nagy örömmel. Ne rugdalják, ne tapossák egymást, hanem emeljék föl egymást, a világot nem győzzük meg ésszel; voltakép pedig mi nem győzni, hanem élni akarunk. Vivere festina!

A csillag nyomán.

«*És ime a csillag előttük méne, mígnem oda eljutván, megállapodék a hely fölött, ahol a gyermek vala. És bemenvén a házba, megtalálták a gyermeket anyjával s leborulván, imádák őt.* (Luk. 2, 9.)

a) A mágusok imája az erőteljes hit kivirágzása s bódító illata. Nem szokásból, nem divatból imádkoznak. Ez az ima egy küzdelmes lélek munkája, mely utat tört magának sziklák közt s harcban áll egy világgal. — Látnak gyermeket, édes anyát, tűzhelyet, gyékényt, üstöt, eperfabotot, zsákot, tömlőt, az orientális igénytelenség kulturáját... de a csillag elég nekik; imádják a miszteriumot. Van-e nagyobb örvény, mint az, mely gyermek s Isten közt nyilik? Sebaj; örvények nyiladoznak körülöttünk; a homokszem a végtelenből, a pillanat az örökkévalóból, a virág s a gyermek az Isten szeretetéből való. Nem nézünk-e mindenütt

a végtelenbe? s a csillagokon túl nem a mérhetetlenség özönlik-e lelkünkbe? A végtelenség óceánján lótuszvirág a lelkünk! Igen, igen az, ha imádkozni, ha a tenger hullámain ringatózni, ha illatozni tud! Úgy legyen, jertek imádkozzunk az ég alatt, a holdsugárban, a tengeren, de még inkább e gyermek előtt s az Oltáriszentség titka előtt.

b) Imádásuk alázatos, meghajolva térdelnek az Isten végzései előtt; átérzik, hogy nagy kegyelem az, így imádkozhatni. S ez nem esett terhükre; hiszen az Úr gyermek lett; mily édes és egyszerű, mily kegyes és biztató. Beszélhetnek vele. — A gyermek légkörében mindenki alázatos lesz. Különben az ember merev és büszke, felületes és léha; de a gyermekeknek köszönhetjük a mélyebb, az igazi életet. Különösen pedig e gyermeknek. — Minél mélyebben hajlunk meg előtte, annál jobban emel magához, mert az az alázatos, az a bölcs lélek tetszik neki.

c) Imádásuk odaadó, tapadó volt. Nem is értem, hogy nem tört meg a szivük s nem lehelték hódolatban lelküket a gyermek arcába. Szivüket elvitték Jézus kegyelmével telve, aranyos, tömjénes, mirr-

hás kegyelmével. Aranyos lelket, tisztát, értékeset, — tömjénes szivet, imádkozó, illatos, érzelmes szivet s mirrhás kezet adott nekik viszont ajándékba, kezet, mely nagyot teremt, mely áldozatot hoz. Ó, aranyos, tömjénes, mirrhás Jézusunk! ilyen vagy, ha kincsünk vagy, ha imádásunk s áldozataink féltett központja vagy! Ilyen vagy, ha mindent odaadunk érted, mindent, ami egy szemerrel is kiszoríthatna téged a lelkünkből s ha édes emléked s titkos jelenléted úgy kiséri lépteinket, mint a füstoszlop a puszta népét. Te tűzoszlopunk vagy, te tömjénfüstünk vagy; s mirrhát szedünk sebzett kezeidből, mirrhát elernyedés, rothadás és hervadás ellen. Hát testvérek, ma aranyat, tömjént, mirrhát hozzatok Jézusnak!

A mágusok ajándékai.

A napkeleti bölcsek fölajánlanak Jézusnak: *a)* aranyat a királynak; nem nézik, hogy hol van trónja; tudják, szív a trónja; nem nézik, hol van koronája; tudják, hogy az új csillag sugarából van fonva; nem nézik, hol van udvara; látják, hogy a szent Szűz hódolatos lelke mindent pótol. Ó, fölség, hogy hódolok neked. Térdhajtásom, imádásom, oltáraid előtt imádkozó néped, ez káprázatos, mélységes hódolat; háttérbe szorul tőle udvar és trón; az áhitatos lélek ragyogó tekintete minden aranysugárzást homályba borít.

b) Tömjént ajánlanak föl; hódolunk, mint Istennek. Istent itt se látni; de a csillag, az elég, hogy higyjük. Nekünk Jézus egyénisége s az ő műve elég, hogy higyjünk; elég nekünk ez a csillagos élet, ez a csillagos történet... ezek a virágos nyomok a földön, s a csillagos lelkek árama a történelemben; ez az árama az életnek, az ihlet-

nek, a bensőségnek, a gyengédségnek; elég nekünk az a páratlan szép erkölcsi világ a maga motivumaival, eszményeivel; elég nekünk az erénynek, az individualitásoknak az az őserdeje... elég nekünk az igazságoknak ez az óceánja; elég nekünk a kontemplációnak ez a csillagfényes csendes pusztai éje... Elég az a viziós lendület, mely lelkeket megittasított, elragadott, szerelmesekké tett égő, forró szeretettel. Áldozatról álmodoztak; ez volt egyetlen enyhülésük; enélkül a szív kínlódott, de a permetező vér lett gyógyító meleg borogatása! O lelkek, kik lázban égtek Krisztusért... ó szép anyaszentegyház «liliis virginum candida, Martyrum sanguine roseo rubea», te kötsz minket Krisztushoz!

c) Mirrhát ajánlanak föl; megtisztelik Jézusban a szenvedő embert, megsajnálják. Ez ad résztvevő gyengédséget érzelmeiknek... Ti finom, gyengéd, résztvevő lelkek, ti, betegjei a résztvevő szeretetnek; Krisztus iránt való tiszteletetek hódolatosan alázatos, bensőséges és gyengéd. Igy tisztelnek, kik szeretnek. Ez a tisztelet, szeretet. Olvassuk pl. szent Juliána Falconieri érzelmeit az Oltáriszentség iránt. (Faber, Das allerh. Altarsacrament. 591.)

Hitterjesztés.

Missziók. Körülálljuk a kisded Jézus jászolát, ki magához hivja a nemzeteket s megvilágítani jött a népeket s kérdezzük, honnan van az, hogy ez az Epifánia nem lesz hódítóbb, hogy annyi millióhoz el nem jut? Kin múlik s mit kell tenni, hogy Jézus legyen az Úr a földön?

a) Az Ige megtestesült, tehát emberi igazság lett s így emberi szív kell hozzá, mely befogadja, — emberi ész, melyben fészket rakjon, — emberi lelkesülés, mely küzdjön érte, — emberi szó, mely terjesszse..., következőleg először is sok-sok áldozatos, buzgalmas lélek kell, akik szócsövei, hordozói, hirdetői legyenek. Kellenek buzgó lelkek, papok és laikusok; ez az Epifánia suttogása! Ki ad nekem prófétai lelkeket, erős és puritán kereszténeket, kik nem törődve földi érdekekkel, előléptetéssel, kitüntetéssel, küzdenek? ki nevel apostoli

szellemeket, kik keserű vizekben tudnak evezni illatos, fűszeres szigetek felé? Ugy-e buzgalom kell?!

b) Mi kell még? sok pénz kell; ez az Úr-Isten adója; nincs kivetve, nincs adóhivatala, nincs végrehajtója; a buzgalom diktálja, az szedi be; minél többet adnak, akik tehetik, annál nagyobb mérveket ölt az Isten országa. Pogányok a missziókra nem adnak; minél szegényebbek lesznek a keresztény népek, annál kevésbbé terjed az Isten országa. De a szegénység terjed, ha pogány elvek teszik tönkre a népeket s minél nagyobb a keresztény igazság uralma: annál nagyobb a gazdagsága. De ki ápolja a keresztény elveket? ki küzdjön értük minden téren? ki pártfogolja és védje a népet? — buzgó papok és laikusok! Kellenek keresztény férfiak és nők, kik a népet igazán szeretik s a pogányságot minden téren üldözik.

c) Van-e nagyobb cél, mint a kereszténység által boldogítani a népeket? Került-e valami több fáradságba s áldozatba? több vérbe s nemes szívdobbanásba? Megértjük, ha hármat tudunk: szeretni a halhatatlan lelkeket, gyülölni a bűnt, becsülni a kegyelmet. Xav. szent Ferenc

nagy jellemét ez az izzó szeretet fejleszti, ez olvasztja rá az apostolok hősies erényeit; a bűn gyülölete foglalta le az apostoli férfiak nagy egyéniségeit, a bűn gyülölete, mely megrontja a halhatatlan lelket. Mi más a kereszténység erélyének kifejezése és hőmérője, mint a szeretet a lélek iránt? Miért alakulnak a városok forgalmában egyház-községek s kezdenek viszontagságos, küzdelmes életet? a lélekért. S ezek a templomok és intézetek minek? miért dolgozik napszámba tudomány és művészet, mire jók a pápa szent Péter székén, a biborosok, az ő vértanúi ruhájukban, a püspökök és papok? Mire valók a zsinatok s előmunkálataik, a nagy pénzkiadások, a foliánsok és disputációk? a lélekért. S a kolostorok szigorú fegyelme, a halovány, kevés szavú férfiak és nők penitenciája, imája, epedése, vérzése? a lélekért. Az Úr Jézus kegyelme és szeretete, szentséges lelkének első fohásza és utolsó sóhaja a szegény lelkekért van; Krisztus Jézus e világra jött üdvözíteni a bűnösöket, kik között első én vagyok, mindenki első s minden lélek egymaga elég, hogy az Úr Jézus ráfordítsa szent vérét és minden keservét. Ruha, ostor, kötél,

mely Krisztus vérében ázott, arra az utolsó szegény lélekre van rárakva, hogy el ne vigye azt a gonosz szellem; minden göröngy és porszem érte van véres verejtékkel öntözve! S az Oltáriszentségben érte időz az Úr Jézus; őt várja! Ó csodálatos jegyese a szegény, bűnös léleknek, Anyaszentegyház! ki ne tanulná meg tőled szeretni, nagyrabecsülni, meghódítani a lelket. A magunkét és a másét. Égjünk a vágytól: soha, soha halálos bűnt!

Vízkereszt.

Vízkereszt... az egyház katholicitásának ünnepe.

a) Krisztus egyházat, «Istenországot» alapított s Péternek adta kulcsait. Az egyháznak kell katholikusnak vagyis általánosnak lennie, általánosnak, mint az igazság s jóság térfoglalásának, — mint az Isten országának. A katholikum a Megváltó egyik jellemvonása, szemben a pogányság ziláltságával s a zsidóság elzárkozottságával. A pogányság is kiáradt a népekre, de vele egyszersmind a tévely sokfélesége. Ezer helyi kultusza volt. A költészet volt teologusa s költő volt mindenki. — A zsidóság a faj, a vér, a nemzet vallását ismeri; apostolai nincsenek. Az egyház pedig katholikus, mint a napsugár, mint az igazság, mint az Istenszeretet, mint Krisztus s az ő áldása. Szeressük az Istenországot! Népek, fajok, nyelvek vannak benne,

becsüljük meg ezeket is. Vannak egyedek s azok a családban; vannak nemzetek s azok az egyházban. Izetlen dolog kérdezni: mik vagyunk inkább s előbb, katholikusok vagy magyarok? Ne üssük agyon a lelket a testtel, de a testet sem a lélekkel. A nemzetiségi géniuszok béka-egérharcát ne vigyük a templomba. Prédikáljunk azon a nyelven, amelyen megértenek minket. Álljunk mindig az apostoli egyháznak szinvonalán. Aki politikával elegyíti a vallást, az a barbárság felhőivel borítja az Epifánia csillagát. Ó Istenország jöjj le s neveld emberekké a barbárokat!

b) Általánosnak kell lennie az egyháznak azért is, mert egybeforrasztó lelke az Isten kegyelme. Ecclesiának vagyis összehivásnak nevezik. Az Isten hiv ide, «qui vocavit nos...» A hivó szózat organuma az egyház; belőle cseng az világgá; belőle indulnak ki az apostolok, a missziók. A három király képviselte a nemzeteket, de lélekben ugyancsak ott látom az apostolok őrangyalait, Pétert és Pált... s a sok névtelent. Ott látom az európai nemzetek apostolait: Patrikot, Remiget, Bonifácot, Emeránt, István, Olaf, Kanut királyt; a későbbi hithirdetőket, Xav.

szent Ferencet, a chinai vértanúkat... közöttük az ima apostolait... Terézia izzó lelkét! Mennyi pihegés, vágy, kín, áldozat, mily nagyrabecsülése az emberi léleknek! Mennyi s milyen egyéniségek, jellemek, erők s küzdelmek... «Dabo tibi gentes», nemzeteket adok neked, mondod te Uram s az apostoli lelkek azt nyögik rá: «da nobis animas», lelkeket, Uram, lelkeket! Ó, Epifánia bűvös csillaga, mily víziót szemlélek fényedben! Mily titkos erő szürönközik le sugaraidban, erő, mely szétrobbant klasszikus világokat, alkotmányokat, szervezeteket, ez az erő a lelkek egyenlősége s végtelen becse Isten előtt. Szállj meg, feszíts, indíts! Mindig új, szebb világok felé siettetsz! Megyek, megyek én is, keresek, buzdítok, mentek, mert szeretek! Mindenkinek apostolnak kell lennie saját körében; lehetetlen, hogy lelkünk legyen s az ki ne sugározzék környezetünkre. Ébreszd föl magadban gyakran az öntudatot s gyakorold az intés, buzdítás, jóra való irányítás cselekedeteit.

Aprószentek.

«*És feleletet vévén a bölcsek álmukban, hogy vissza ne menjenek Heródeshez, más uton tértek vissza tartományukba... Akkor Heródes látván, hogy kijátszatott, megöleti mind a gyermekeket, kik Bethlehemben és környékén valának.*» (Luk. 2, 16.)

a) A ragyogó gyermekarcra Bethlehemben szenvedő kis arcok, véres fejecskék, a glóriás himnuszra anyák siralma emlékeztet. Heródes dühöngött s a kisdedek elvéreztek; de elvéreztek Kisztusért Krisztus helyett. Nagy dicsőség! Ha fölfoghatnánk egy csapást is, melyet Krisztusra mér szentségtörő kar, mily boldogság az a kékség, az a seb; hátha még a halálthozó csapást fogtuk volna föl! Krisztus helyett szenvedni dicsőség. Az életnek nagyobb hivatása nem lehet, mint Istennel összeforrni hősi szeretetben. Rajta tehát lelkendezzünk Krisztus helyett szenvedni,

csapásait fölfogni... Krisztusért, nevéért áldozatot hozni!

b) De a seb fáj s a könny keserű s az ember érzi és nyögi. — Az Isten nem akarja, hogy ne érezzük; hisz az nem függ tőlünk; nem akarja, hogy meg ne rendüljünk; nem akarja, hogy a szomorúság árnya soha se lebbenjen el fölöttünk. Nem, nem; mi emberek vagyunk; szivünk dobban, idegeink reszketnek; de akaratunk hű. Ez elég; aztán megint mosolyogni iparkodunk.

c) S ki préseli e gyermekszivekből a vért? Heródes, vagyis a szenvedély, a bűn; vér csurog karmai közt... De mily különbség van a szenvedély áldozatai közt; lelket ölhet vagy vértanukat avathat; degradált, prostituált lelkek vagy szentek lehetnek a szenvedély áldozatai. Minden attól függ, hogy ki milyen lelket állít ki a szenvedéllyel szemben. Én is lélekkel kezelem majd szenvedélyeimet. Nem bizom magamat ösztöneimre; állatnyomokon járnak. Mindig készen állok harcolni nemtelen érzéseim ellen, mert mindig győzök, akkor is, ha küzdelmeimben tönkremennék.

A Gondviselés utain.

«*A napkeleti bölcsek elmenetele után ime az Úr angyala megjelenék Józsefnek álmában, mondván: kelj fel, vedd a gyermeket és anyját és fuss Egyiptomba.*» (Máté 2, 12.)

a) Isten a megtestesülés által a történelem útjaira lépett s életében is érvényesülnek a történelem tényezői: gyöngeség, hatalom, szenvedély, bűn, igazságtalanság, szentség, türelem. Ő is fölhasználja a dolgok rendjét s menetét. Ahogy anyja van, úgy van gondviselő atyja, aki fölkel és fut vele. Isten gondunkat viseli, de föl kell használnunk a természet erőit s esetleg szembe szállnunk velük; mert a harc és ütközés a fejlődésnek útja s nehézségekkel küzdve alakul ki gondolat, tudomány, fejlik ki ipar és gazdaság; mindezt pedig Isten gondolta s rendezte el így. Mily megadással megy a szent Szűz a pusztán át; kegyetlen utakon jár, de

Jézust viszi; ime az élet problémájának megoldása. Jézust kell birnunk, bármily harcokban s nehézségek közt éljünk is. Először ezt kérdezem: szivemben van-e Jézus? A többivel boldogulok.

b) Heródes halála után «*az Úr angyala megjelenék Józsefnek álmában Egyiptomban, mondván: kelj föl, vedd a gyermeket és anyját és menj Izrael földjére... Hallván pedig József, hogy Árkelaus uralkodik Judeában, atyja, Heródes után, félt odamenni s eltért Galilea részeire.*» (Máté 2, 19.) József csendesen várt, kitartott Egyiptomban s nem okoskodott, hogy mint lesz, hogy lesz. Képviseli a «caritas fidelis»-t, a hűséges szeretetet, mely tűrni, várni, kitartani tud. Az «édes» szeretet gyermekarc, a «hűséges» szeretet angyalarc; az édes szeretet tej, a hűséges szeretet vér. Mikor a szeretet élvez, a hűség pihen; mikor a szeretet fáradt, a hűség virraszt. A hűség a szeretet őrangyala. Csak akkor szeretek igazán, ha nehézségek s áldozatok közt tudok szeretni, vagyis ha hű vagyok.

c) Angyal inti s József reflektál s megfontolva cselekszik. Közreműködik az angyali világossággal; hitet észszel kombinál. Az isteni sugalat az egyik elem, a másik

az én értelmes, érdeklődő, közreműködő lelkem. Szivemen kell hordoznom ügyeimet, erős kézzel munkálnom érdekeimet, bár hiszem s remélem, hogy az Úr megsegít. Így ki lesz zárva a gépiesség. A szív nem gép. A jószándékban is lehet gépiesség, ha az ember megszokta; tehát lelket, öntudatot kell belevinnem jó, szent gyakorlataimba is. Az első, gondos érzület kisérjen mindenben, a «caritas prima».

Jézus a templomban.

«*És szülői esztendőnkint Jeruzsálembe járnak vala a husvét ünnepére. S mikor Jézus tizenkét esztendős lett, fölmenének ők is Jeruzsálembe az ünnepi szokás szerint.*» (Luk. 2, 41.)

a) Jézus fölmegy a templomba örömmel s áhitatának, bensőségének illatával tölti el azt. Volt már itt mint csecsemő, most itt van mint virágzó fiú. Megszenteli a templomot. Szenteli a templomot művészet, ima, áldozat, szépség, de mindenekfölött Jézus jelenléte s lelke. Az ő lelkét keresem s az imádság szellemét hozom magammal a templomba. Az imádó, hálátadó, engesztelő, kérő lélek sóhaja most is megszenteli a templomot. Hozzuk s kérjük ezt. Az imádkozó s áhitattól hevülő fiú-Jézus emléke kisérjen.

b) Szeret a templomban lenni; lelke átélte, hogy «mily kellemesek a te hajlékid, erők Ura! kivánkozik s eped lelkem az

Úr tornácai után». Örvend, szereti, átkarolja oltárait! Lelke itt van otthon, mert érzi: «boldogok, kik a te házadban laknak, Uram!» Elmerül az Istenbe az áldozat s a várakozás e szent hegyén; látja az oltárral szemben a magáét; érzi, hogy az Isten várja az ő áldozatát. E lelkülettel térjünk be sokszor templomainkba; ime itt «Jézus a templomban», mint ott hajdanában; merüljünk el bele s vele; az arsi plébánossal mondjuk: Je l'avise, il m'avise. Szeressünk, örvendjünk, áldozzunk vele!

c) Jézus imádsága a templomban mint a tömjén; ilyen nem szállt még föl itt. Ideje volt, mert «áldozatot s ajándékot nem akartál, égő- s bűnáldozatot nem kívántál; akkor mondottam: ime jövök, hogy a te akaratodat cselekedjem». (Zsolt. 39, 7.) Behozta az igaz kultuszt, mely az egész embernek, a gondolkozó, érző, vágyódó, reménykedő embernek istentisztelete, istentisztelet «lélekben s igazságban»; ez a kultusz elveszhet racionalista gondolkozástól, puritán ridegségtől s épúgy gondolatlan, szentségtörő bizalmaskodástól. Mély istenfélelmet hozott közénk az Úr; közelében érezzük, hogy «ez a hely szent» s megtesszük, amit kíván tőlünk: «féljetek

az én szentélyeimnél. Én vagyok az Úr!» (Levit. 26, 2.) De a félelemnél nem áll meg; kiönti szivét hálában, szeretetben. Koncentrálja szivében a világ imáját. A mi Isten-dicsőítésünknek gyönge sugarai szivében mint erős lencsében kigyúlnak; ezer életet ajánl föl; elzeng minden dicséretet és kantikumot, mit a próféták énekeltek. Majd mint sas emelkedik s vonz minket is föl, majd mint kotlós tyúk kiterjeszti szárnyait fölénk s engeszteli az Urat. Ezt teszi Jézus most is az Oltáriszentségben. Vessük le lelkünk darabosságát, hogy lássunk s hevüljünk.

d) Jézus jelen van az áldozatnál; fölérti mély jelentését; lélekben látja Ábel, Ábrahám, Melchizedek áldozatát s a következő korok füstölgő oltárait; füst ez mind, szétoszlik; inkább jel, mint valóság. A valóság Jézus szive: oltár és áldozat; «Ime jövök»... suttogja. A vértanuság vágya a szentekben csak árnyéka Krisztus áldozati vágyának. Belepirult a fiú s ragyogott a szeme. Ez a Megváltó Jézus életének hajnalpirja. Ily érzésekkel készüljünk az életre, a hivatásra; az áldozatos szeretet pirja a lélek tavaszának, szépsége s szép, munkabiró élet napjának biztosítéka!

Hogy keressük Jézust?

«*És elvégződvén az ünnepnapok, midőn visszatértek, a gyermek Jézus elmaradt Jeruzsálemben s nem vevék észre szülői.*» (Luk. 2, 43.)

a) Három napig keresték Mária és József a fiú Jézust; három nap három év, két álmatlan éj két kis örökkévalóság nekik. Hol maradt, hol van, miért maradt el tőlünk, — kérdezték, — büntet tán vagy megpróbál? Lelkük tiszta volt; szivükben az Isten szentjeinek legnagyobb kegyelme s mégis köny a szemben, fohász az ajkon. Jézust elvesztjük, ha halálosan vétkezünk; de elvesztjük úgy is, hogy elvonul tőlünk érzékelhető, édes jelenlétével a vigasztalanság, a lelki szárazság óráiban. Néha tán rászolgálunk kislelkű, hűtelen, lanyha viselkedésünkkel; néha tisztára a megpróbáltatás órái ezek. Tartsunk ki ilyenkor s reformáljuk meg lelkünket.

b) Mily lelkülettel keresik Jézust? 1. Alázattal. Nem vagyunk méltók az Isten

leereszkedéseire; ő az Úr; amikor akar jön s megy. Végtelen világokból jön felém; csoda-e, ha molyszerű lelkem néha elveszti fénysugarát. Néha meg önteltségből káprázik szemem vagy rossz irányban, önzésem, érzékiségem irányában keresem. 2. Türelemmel. Az élet talaja köves; véges természetünkben sok hibátlan hiba van, sok a széthuzás, akarat s érzelem; a psyche sem tűz mindig, néha langyos, fáradt. «Inspirata patientia»-ra van szükségünk. Tűrni kell önmagunkat lélekkel, öntudatos fölülemelkedéssel. 3. Szorgalommal keresték; gondolatuk, akaratuk, érzékük egy célra irányult: Jézus hol vagy? Keresték nyomait, jártak, kérdezősködtek, ki nem fáradtak. Ime a megtérési s az apostoli Jézus-keresés.

c) «És lőn, harmadnap mulva megtalálták őt a templomban a tanítók között ülve, amint hallgatta s kérdezte őket.» A rokonság, a test és vér, az utca s sürgés-forgás nem adja őt nekünk, hanem a szent hely, a csend, a magány. Ott keresd. A bűnbánat, elmélyedés, elfordulás s magábatérés útjain közelítjük őt meg. Megtaláljuk a templomban, az egyházban; üljünk le itt a szentek községében s merítsünk forrásaiból. Az erősebb testvérek is, szent Pál, szent Fe-

renc, szent Teréz ... közelebb hoznak hozzá. Ezektől el ne szakadjunk. Lesz az öröm, mikor megleljük! Mily édes rátalálni ismét az Úrra, örvendezni vele s elmerülni benne. Mily édes nézni azt a fiút is, amint hallgat és kérdez s nézni az örvendező anyát, amint megpillantja s nézi s megszólítja s viszi!

d) «*És anyja mondá neki: Fiam, miért cselekedtél így velünk...? És mondá nekik: Mi dolog az, hogy engem kerestetek? Nem tudjátok-e, hogy amik az én Atyáméi, azokban kell lennem.*» Ez a Jézus-tipus; lelke Istennel egyesülve az élet minden útjain. Emberség Istenséggel telve; azokban van, melyek Atyáié. Ezt az egyesülést élvezi mint fiú Názáretben, mint férfiú Jeruzsálemben, a Táboron épp úgy mint a Golgotán; erre vonatkozik keserves áldozatában: Atyám, ne az én akaratom... Ez az egyesültség kiséri éji imáiban. Isten van vele. Ha anyját elvesztette, akkor sem magányos lélek. Vigaszunk elvész, sötétség tölt el s csüggedünk, ha öntudatunkra jön, hogy magunk vagyunk, «solus.» Ó az ember nem elég önmagának; kell neki támasz s segély, e nélkül letörik; de Istennel falakat mászom meg s hegyeken kelek át.

A názáreti ház.

«*És jöve Názáretbe és engedelmes vala nekik.*» (Luk. 2. 51.) A közönséges életnek isteni kiadása. *Zarándokhelye* azoknak, kik istenileg élni szeretnének, de nagyot tenni nem birnak. *Menhelye* az idealizmusnak, melyet megvisel a közönséges, hétköznapi élet. Oly zóna, hol a lélek nem öregszik. Kincsesház, örömház, aranyház... Mi a szelleme?

a) Az otthon szelleme; légköre nem a jog, nem a törvény, hanem a szeretet s a készség, a figyelem, jóindulat s előzékenység. Mi a különbség az otthon s a kaszárnya közt? Ez a kényszer háza; ha kinyitnák kapuit, lakói mind szétszaladnának; az otthonból meg ha ki is verik az embert, vissza-vissza bujdosik. Mi a különbség az otthon s a vendéglő közt? Itt a profit vezet; pénzért még mosolyognak is; az otthonban önzetlenség lakik. Mi

a különbség az otthon s ismerősünk vendéglátó háza közt? Egy-két napra fogad, mienk is meg nem is; az otthon a mienk s az marad. Ezt a szellemet vigyük bele Istenhez való viszonyunkba; készséget, szeretetet, önzetlenséget, édes átkarolást. Éljük át, hogy nála s vele vagyunk. Értelmünk otthona az igazság, szivünk otthona a jóság, kedélyünké a sokarcú szépség s igazságot, jóságot, szépséget mérhetlen mértékben nála találunk, ah, tehát ő a mi otthonunk. Édes otthon, hangulatos, illatos . . . jó nekem itt lennem.

b) Jellemzi a názáreti házat *sok dolog* és *csupa kis dolog*. Munka kell; restségben, tunyaságban nem nyitunk rá a názáreti házra. Csupa kis dolog az élet; amilyen a szívdobbanás, lélekébredés, buzdulás, napi foglalkozás, jóindulat, mosoly, szeretet, készség, elnézés, segítés; csak az Isten nagy, minden egyéb kicsiny; s ami nagynak mutatkozik be, az is kicsinyből áll. A nagynak művészete a kicsinynek formás, kedves kialakításában áll. A szép, nagy életnek tehát a sok kicsiny apróság nem ellensége; hiszen szép élet ép a kis dolgokban való ütemességből s azok harmóniájából való; dolgozzunk rajtuk a nagy-

nak koncepciójával s ihletével. Imáink, hivatásos s polgári kötelességeink, belső indulatunk, emberekkel való bánásmódunk, a szó s az akcentus rajta, az arckifejezés és testtartás, mindezek a kis dolgok a szép, nagy életnek ragyogó mozaikkövei. Művészük a názáreti ház szelleme.

c) A názáreti ház szelleme a pietás lelke. A pietás gyermeki lelkület; Istenben atyát, szentekben testvéreket, szülőkben Istent, emberekben Krisztust lát; nem kemény, nem önös, nem frivol. Tud Istennel beszélni s közelében tartózkodni; szavai, cselekedetei, tekintete, testtartása, indulatai csupa apró, kedves módja az Istennel való érintkezésnek. Nincs tehetsége, melyet Isten át nem jár. Az apostol gáncsa, hogy az emberek «önszeretők, kérkepők, kevélyek, szeretetlenek, irgalmatlanok, kegyetlenek, inkább a gyönyörűségnek, mint Istennek szeretői», őt nem éri. A kegyelet e szellemében akarok eljárni s az embereket Istenhez való viszonyukban szemlélni és aszerint kezelni, hogy az emberiben Isten gondolatait lássam.

d) Jézus szereti Názáretet s szülői házát és kedves neki a fala, az udvara, a tája. Érti szomszédait s jóindulattal van

a falu gyermekei iránt. Ez is az ő pietása. A szentekben mély szimpátia van a világ iránt; szinte gyermekdedek s meleg, jóságos szivet visznek bele környezetükbe. Viseltessünk mi is pietással szüleink testvéreink, szülőházunk, hazánk iránt; hisz nem vagyunk mostohák, hanem gyermekek. Szeressük az anyaszentegyházat. Oltáraira visszük virágainkat, énekeit énekeljük, ünnepeit megüljük, búcsut járunk, szolgáit tiszteljük, meg nem szóljuk. Harangszava, orgonabúgása, szenteltvize, szentolaja, relikviái kedvesek nekünk. A haza is nem rendőri fogalom, hanem nemes, emberiérzések szintézise; tehát azt is Isten gondolta s én aszerint szeretem s szolgálom.

„... Növekedék bölcseségben."

«*És Jézus növekedék bölcseségben és időben és kedvességben Istennél és embereknél.*» (Luk. 2, 52.) A természetfölötti élet hitből vett gondolkozás, érzés, akarás, cselekvés; a názáreti házban látok három ilyen izzított, lelkesített, mozgatott lelket: az isteni Megváltót, a bold. Szüzet és szent Józsefet. Vegyük fontolóra, hogy miben nyilvánult természetfölötti életük?

a) A fölfogásban. A názáreti kis házban a napfényen kívül van más világosság, melynek fényénél a bold. Szűznek és szent Józsefnek, az ácsnak, fiában mindenekelőtt az Istennek valóságos fiát látjuk, aki a legközönségesebb cselekvéseibe is a legtitkosabb és legfelségesebb erényeket szövi bele; apró szolgálatai is örök érdeműek, a legkisebb is; mikor a kútra megy vízért, vagy segíti ácsoló atyját, cselekvéseiben örök értéket rejteget. Mindenütt ki-

séri a gyermeket isteni méltósága; amit tesz s amihez nyúl, azt mind az Isten fia illeti és kezeli. Nem hogy nagyot tesz; de hogy ő teszi, ez az érdem éltető idege. Tudjuk ugyanis, hogy az erkölcsi cselekvésben az értéknek első tényezője a cselekvő egyénisége. A gyermek mellett látjuk édes anyját. Mily fényben tünteti föl a hit ez asszonyt? A hit ugyanis nemcsak az ács feleségét, hanem az Isten anyját látja benne, kivel az Auguszta Rómában egy napon nem is említhető, s erénye, élete, érdeme mégis le van borítva az ács feleségének igénytelenségével és egyszerűségével. Barbárság volna az állással azonosítani az erkölcsi értéket.

b) Tekintsük meg továbbá e családnak sorsát s esélyeit. Az Isten szerette ezt a házat, úgy mint semmit égen és földön, de azért a munka és a gond nem kerüli el tájékát; a Gondviselés különösen őrködik fölötte és mégis meg kellett feszíteni inaikat, futniok, küzdeniök kellett az élet harcaiban. Nem élnek itt úgy, mint szent Antal a pusztában, akinek holló hoz kenyeret, itt a kenyeret meg kell szerezni; az Isten nem állítja meg a futamodók előtt a Nilus folyót, ha át akarnak menni, keres-

niök kell hajót vagy hidat. A pusztában éktelenkedik a sárga, vörhenyes homok, nem változik el édenkertté. Az egész élet szürke és köznapi és ebben a szürke és köznapi életben rejtőzik a hit világa mellett a természetfölötti élet, mely a megszentelő malaszt állapotában hitből vett motivumok szerint dolgozik; akár esztek, akár isztok — mondja szent Pál — mindent Istenért tegyetek. Ezt többször föl kell keltenünk!

c) Az ilyen szivek melegek. Istennel, a szentekkel, az anyaszentegyházzal, embertársaikkal szemben másképp kezdünk érezni. Az emberi lélek, amelynek hite meleg érzéssé olvadt, odatapad az Istenhez, úgy érzi magát, mint a gyermek édes anyjának karjaiban. Bajaival, gondjaival, küzdelmeivel teljesen megnyugszik Istenben. Közellétét úgy érzi, hogy szóba áll vele; gyakran és könnyen gondol reá, hozzá fohászkodik, vele vigasztalódik, rajta buzdul és lelkesül; ezt az állapotot az imádság szellemének hívják. E lelkület erőt és vigaszt nyújt. Azonkívül folytonos tisztelettel és istenfélelemmel tölt el s megértjük, amit Alacoque Margit életében olvasunk, hogy mindent térdenállva szeretett végezni, érezte

az Istennek közelségét, bárhol is. Ne maradjunk tehát a természetnél; a természetben nagyon sok jó van, de csak kikezdéskép, s hozzá tömérdek harc és küzdelem; a természet vad gyökér, oltsuk be; ne érjük be a vackorral, hozzunk nemes gyümölcsöt!

Gyermekded lelkület.

Éljünk mint a nagy családatya gyermekei. Nem lehetünk mindig gyermekek, de a gyermek arculatának néhány vonását meg kell őriznünk; néhányat, melyek nem tesznek gyöngévé, hanem gyöngéddé, nem együgyűvé, de egyszerűvé, nem ügyefogyottá, hanem alázatossá. A gyermek psychológiája a *közvetlen, bízó, ragaszkodó, kételkedni nem tudó, meleg lélek.*

a) Ez a keresztény religió szelleme. Meleg lelkem szeretettel suttogja: «Miatyánk», s örvendek, hogy nem talál bizalmamon kifogást, sőt ezt szereti: «ha nem lesztek olyanok, mint a kisdedek . . .» Mi más a bálványok szentélye, sőt még Jehova temploma is! Szigorú vonásokban mutatkozik be a «Dominus»; sok a keménység, kevés a bensőség s a Fölségtől megmerevednek a szivek. A kereszténységben is sokan megfeledkeztek Jézus szivéről; az

Istenháza hideg nekik, Krisztus vakító eszmény s a szentek héroszok. Ah, nem így érzett Magdolna... Az egyházat is mint igaz Istenházat, a pietás lengi át. Ez ömlik el hittanán (nincsenek szívtelen dogmái), szentségein (velünk az Isten), templomain (lakályos, szőnyeges, virágos szentélyek), áhitatán (Jézus szive, engesztelés), hiveinek otthonain (szentképeikkel, mécseseikkel, szenteltvíz-tartóikkal, pálmaágaikkal), ünnepein (Krisztust éli át bennük). Ó be jó itt lennünk!

b) Ez érzület nagy előnyei. 1. Istent megtiszteljük vele. Különben ugyanis tele van a szivünk bizalmatlankodó, félénk, gyanakvó érzésekkel s az Urat önzőnek, kegyetlennek nézzük. Nincs kellő fogalmunk Istenről s azért a szivünk sem porhanyós, termő föld; nem tudunk szívből megalázódni s ügyeinket és gondjainkat reá vetni. Azzal azután elvész lelkesülésünk s szives készségünk is. A pietás meleg vérlüktetése mindezt eltünteti.

2. Hasznos felebarátunknak is, mert testvért látunk benne s résztveszünk örömében s bánatában s nemcsak bánkódni, de ami nehezebb, örvendezni tudunk vele.

3. Nekünk kimondhatatlanul jó, mert

nem érezzük magunkat árván, hanem a legnagyobb s a legszeretőbb hatalom karjaiban. Vele közlekedünk s életét éljük. Bizunk, hogy boldogulunk s megfelelünk. Isten kezéből fogadjuk áldozatainkat s könnyen felejtjük önmagunkat! Ó édes lélek, mely a félelmet kiűzöd s bizonyságot téssz róla, hogy Isten fia vagyok, én erőm, én büszkeségem, légy lelkem; belőled élek.

Sub specie aeternitatis.

«*Lakék azon városban, mely Názáretnek nevezteték.*» (Máté 2, 23.) Sokan nem értik, mit csinált Jézus 30 éven át Názáretben; gondolják, hogy Indiában élt s a braminok bölcseségét tanulmányozta. A szentirás meg mondja, hogy mit tett: isteni életet élt, rámutatott az élet értelmére, tartalmára s mélységére.

a) A csendes, tiszta, munkás élet tele van Istennel. Csendes az éj s tele van pihenő hanggal s szunnyadó színnel; csendes a tél és tele van alvó energiákkal; csendes az úrfelmutatás alatt a templom és tele van érzéssel. Ily csendes igénytelenségben élt Jézus, mely tele van élettel, öntudattal s érzelemmel. Higyjük ezt s tapogatódzzunk Isten felé; tele van a világ Istennel; minden találmány s minden szép lélek az Isten arcának egy-egy leleplezése. Lelkünk vágyai, gondjai, imája, megtisz-

tulásunk s megnyugvásunk Isten tükrözései. Hisz Isten szellem és élet s mi egészen belőle vagyunk, s ha szívvel hozzáfordulunk, okvetlenül ráakadunk. E mélységeket járta Jézus 30 évig; járhatta volna az örökkévalóságig.

b) Élt mesterséget folytatva örök hivatásnak. «Sub specie aeternitatis», az örökkévalóság jegyében, járt-kelt, fürészelt, faragott; felhőtlen égbolt domborodott fölötte s ez égről lenézett rá Atyja arca s lesugárzott Atyja akarata, melyet teljesített. Szabad kilátása nyilt lelkének, bűn, alacsony érzület nem homályosította; tiszta szándékok öntudata volt atmoszférája. Neki az élet nem volt zsibvásár, hol egymást csalják, sem cirkusz, hol erőt fitogtatnak; munka, kereset, ügyesség, tapasztalat egyet szolgált: az Istengyermek tipusának kialakítását: «növekedett bölcseségben, korban s kegyelemben». Higyjük el, hogy tudás, tanulás, küzdelem, kereset, karrier egyet szolgáljon, a szebb, tisztább, emancipáltabb lelket. «Nicht Carrière, sondern Charaktere.»

c) Ez a nagystílű élet a legédesebb s a legbensőségesebb. Otthona szent, mint az Isten háza s meleg, mint a család; benső-

séget, édes meghittséget, édesanyai szeretetet élvez. Atyja van, munkás, küzködő atyja, kinek munkájába beletanul az Úr s mindkettőnek fáradalmát s gondját enyhíti a szent Szűz, a hitves s az anya. A lelki élet nagy stílja nem törte le az emberi lét e virágait. Ezt mind bele kell állítani az isteni életbe. Názáret kell az emberiségnek. Jézus életének 30 éve ezt nyomósítja. «Magna vixit, nihil dixit!» Nagy élet s kevés szó! Assides nato pia mater almo, Assides sponso bona nupta. Felix, si potest curas revelare fessis, Munere amico.» Leül a szent Szűz édes, isteni Fiához, leül mint jó hitves kedves férjéhez s jól esik neki fáradtságukat megenyhíteni.

„Ecce fidelis servus.“

a) Szent József, az öreg, hű szolga. Szolga, ki másért tesz, másnak nevében s érdekében jár. Olyan ő itt a földön, mint az Atyaisten árnyéka; Isten tervein dolgozik, saját gondolata nincs. Mint Eliezer, Ábrahám szolgája, ura érdekében messze földön járt s teljesen megbizható volt. — A szentírás semmit sem tud róla; a szent titkok hátterében áll. A világ szintén semmit sem tud róla; csak az imádkozó lelkek érzik, hogy miféle szent, gazdag bensőség zárkózott lelkében. — Nekem is kitartóan s hűen kell szolgálnom az Urat; «fidelis servus», isteni cime az embernek.

b) Belső, külső megfeszüléssel dolgozott a jó, öreg szolga; gondok, kételyek s aggályok jártak lelkében; de az Isten megvilágosította: «Ne félj elvenni Máriát feleségül», «fuss Egyiptomba s maradj ott»; «ne Judeába, hanem Galileába menj.»

S karja, keze megfeszülésével dolgozott a kenyérért; Istenért, Isten fia számára dolgozott. Ez a munka léleknemesítés volt, mely őt egyre szorosabban fűzte Istenhez. Az ilyen munkáról istenes embereknek van fogalmuk, középkori művészeknek, trappistáknak s lelkeknek, kik abban élnek, hogy mindent Istenért tesznek. Ezt mindenütt mindenki teheti.

c) Ez öreg, hű szolgát csend, szerénység s megnyugvás jellemzi. Külre nincs hivatása; a közéletben nem jutott neki szerep; mindazonáltal teljes és gazdag az élete, mert isteni. Szent Bonaventura mondja: «Vita Dei adipiscitur per fidem summae veritatis, per amorem summae dilectionis, per imitationem summae virtutis»; isteni életünk lesz a legfőbb igazságnak, a legédesebb szeretetnek s a legszebb példaképnek lelkes átkarolása által; ha hiszünk lelkesen s teszünk szivesen.

Isteni munka.

Szent József megbecsülhetlen Krisztus közelében; fölgyürkőzve, zörgő bőrkötényében, kérges kézzel képviseli a munkát s nincs ellenkezésben a Mesterrel, ki imádkozik, kontemplál, tanít. Ez a két munka voltaképen egy: *az ember munkája.*

a) A fizika mindenféle munkát ismer, melyet a szél, a víz, a villamosság, a gőz végez. A homokbuckák s a hegyek nagy erőknek munkái. Végez munkát a madár, mikor repül; a macska, mikor ugrik; méhek, hangyák, marhák dolgoznak. Az ember munkát végez, mikor kókuszt szed a Kongó partján; több munkát végez, mikor szánt, vet, arat; még többet, mikor zúgó, zakatoló gépeivel úrrá akar lenni. Igen, a munka az ember hatalma, ki a természetet akarja átalakítani az ő sajátos gondolatai szerint. Csinál magának világot, alkot. Míg nem alkot, addig nem egész ember. E mun-

kában nyilatkozik meg önálló, alakító, öntudatos szelleme. «Die Kunst ist eine Arbeit, das Leben selbstbewusst zu gestalten. Die Natur hat nur Geschöpfe, die Kunst hat Menschen gemacht.» (Schiller.) Ez alakítás erejében lett szabadabb az ember. Ez az Isten gondolata a munkáról. Megbecsülöm s kifejtem magamban; kifejtem összes tehetségeimet; tudom, hogy szabadabb s nemesebb leszek ezáltal. Életet, tartalmat szomjazok.

b) Melyik a legnagyobb munka? Önmagunk kialakítása; hogy az ember ne legyen tárgy, hanem személy; hogy ne nehezedjék rá öntudatlan súllyal a természet, hogy ne zúzza őt össze szenvedés. S ez öntudatot s egyéniséget kialakító munkában ideálkép áll előttünk az Úr Jézus. Szemben érzi magát az ember anyaggal, világgal, rosszal, s érvényesülnie kell, mint mindezt legyőző hatalomnak. Ez a mi nagy munkánk. Aki ezt nem teszi, az nem lélek. Ez a passzivitás az oka a sok sikertelen törekvésnek s a kevés lelki előhaladásnak; nem dolgozunk lelkünkön öntudatosan és psychologiánknak megfelelőleg.

c) Mik e munka erői? 1. A *kegyelem*, az Isten ad lelkes és meleg gondolatot.

Inspirál, hogy törekedjünk «conformes fieri», Krisztushoz hasonlókká lenni. 2. *Egyéniségünk*, melyben sok jó tulajdonság pihen, ezt föl kell ébresztenünk s a durva, nyers elfogult lelkületet leküzdenünk. 3. A *természet*, melynek ölén fölüdülünk, ruganyosságunkat s jókedvünket visszanyerjük. Egészségünkkel jókedvet is kapunk a lelki küzdelmekre. 4. A *jó környezet*, mely a maga jó lelkét, jóindulatát mintegy belénk sugározza. Viszont a rossz környezet lankasztólag hathat; nehéz vele szemben ideális irányban haladni. A rossz környezet ront; levegője mételyez. Ha ilyenben vagyunk, énekeljünk, dúdoljunk magunkban buzdító éneket, ne ütközzünk bele a kislelkű okvetetlenkedőkbe. Menjünk másfelé, amikor csak lehet; dolgozzunk a ház körül, a kertben s mondjuk magunknak fölényesen: hej, ki nem fogsz rajtam, te szürke lelketlenség!

Kevés a törekvő, ideális ember s rengeteg sok a naplopó! Eszmények, eszmék és lelki életből édeskevés van. Ó szent József, taníts isteni életre nádfödeles igénytelenségben is; te sem laktál külömben.

TARTALOM.

	Oldal
Isten nyomain	3
«Nem vala helyük a szálláson»	5
A szent Szűz Karácsony-estéje	8
Három visszapillantás a szentéjbe	11
Kilátások a barlang szájából	14
«Születéк Szűz Máriától»	17
Az isteni kisded programmja	19
A szent Szűz és a gyermek	25
A karácsonyéj cherubja	28
Égből jött Hódító	32
Jézus lelkének főindulatai	34
Jézus hármas szeretete	37
Jézus lelkének élete	40
Hármas karácsony	42
Örömhir a világnak	45
«S ez lesz nektek a jel»	48
Miért hívja a pásztorokat?	50
Dicsőség... Istennek	53
Miáltal leszek boldog?	56
Jesu Gaudium Angelorum!	59

Oldal

Menjünk el Bethlehembe ... 61
Szent István vértanú napjára ... 63
Az első diakonus ... 66
Evangélista szent János ünnepe ... 68
A legnemesebb imádság ... 71
Szilveszter-estéjén ... 74
Új-esztendő napján ... 78
Hódolat a törvénynek ... 81
«Hivaték az ő neve Jézusnak» ... 83
Jézus szent Neve ... 88
Jézus nevében ... 90
«Jézus» ... 93
Evangéliumi gyermekszeretet ... 97
Gyertyaszentelő Boldogasszony ... 101
Tisztulás és áldozat ... 105
A Szent Szűz nyomán ... 108
Az agg látnok ... 111
Mi az áldozat? ... 118
Napkeleti csillag ... 121
«Láttuk csillagát...» ... 123
Ne kételkedjél! ... 127
«Hol vagyon...?» ... 129
Menjetek Bethlehembe ... 132
A csillag nyomán ... 134
A mágusok ajándékai ... 137
Hitterjesztés ... 139
Vizkereszt ... 143

Oldal
Aprószentek ... 146
A Gondviselés utain ... 148
Jézus a templomban ... 151
Hogy keressük Jézust? ... 154
A názáreti ház ... 157
«... Növekedék bölcseségben» ... 161
Gyermekded lelkület ... 165
Sub specie aeternitatis ... 168
Ecce fidelis servus ... 171
Isteni munka ... 173

A Szociális Missziótársulat intézményei.

A Szociális Missziótársulat oly nők szervezete, kik szociális-karitatív téren gyermek- és nővédelmi munkákkal, betegápolással, szegények és rabok látogatásával, jó olvasmányok terjesztésével stb. hivatásszerűen foglalkoznak.

A társulat belső tagjai közé felvételre jelentkezők bizonyos időt a

Szociális Szemináriumban

töltenek, hol a szükséges lelki, elméleti és gyakorlati kiképzésben részesülnek. *Szociális hivatalok betöltésére ugyanis csak gyakorlott és tanult emberek alkalmasak.*

Intézmények a fővárosban:

A Nővédelmi Hivatal.

Nővédelmi hivatalaiban a Társulat a hozzáfordulók ügyeit, állásközvetítést, tanácsadást stb. bonyolítja le, itt végzi külső hivatalos teendőit, itt tartja szociális tanfolyamait.

Tekintettel a háborus viszonyokra, a Társulat hét Nővédelmi Hivatalt tart fenn, ezek közül négyben varrodát, egyben napközit és nép-

konyhát, kettőben Női Otthonokat tart fenn 28 ággyal.

Nővédelmi hivatalaink címe: az I. sz. I. ker., Krisztina-körut 125. sz. földsz.; II. sz. VIII. ker., József-körut 36. sz. földsz.; III. sz. VI. ker., Szent László-út 26. sz.; IV. sz. I. ker., Döbrentey-utca 2—4. sz.; V. sz. V. ker., Alkotmány-utca 14. sz. III. em.; VI. sz. IV. ker., Gizella-tér 3. sz.; VII. sz. IV. ker., Haris-bazár 3. sz.

A «Bethánia-Gyermekotthon».

A «Bethánia-Gyermekotthon»-ban 34 ártatlan és elhagyatott iskolás leányka nyer otthont.

Ezen intézetünk Budapesten van (I. kerület, Németvölgyi-út 49. szám alatt) s ez annyiban új jelenség a gyermekvédelem terén, amennyiben Magyarországon még nincsenek oly praeventiv jellegű gyermekotthonok, amelyben *ugyan teljesen bennlaknak a gyermekek, iskolába azonban kijárnak.*

«Mária Mercedes Leányotthon».

IX., Mihálkovits-u. 16. sz. alatt, melyben a züllés veszedelmének kitett fiatalkorú leányok megfelelő tartást, ápolást, neveltetést és foglalkoztatást nyernek. A létszám 40 és 50 közt váltakozik. A beutalást a Nagyméltóságu Igazságügyminiszterium intézi.

Vidéki intézményeink:

A «Bethánia-Szeretetház» Szikszón.

Ide tartozik:

1. *A Reformatorium*, azaz javító-nevelőintézet, melyben 70 állami növendék (züllésnek indult, serdülő leány) nevelkedik.

A természetfölötti eszközök mellett Fr. W. Foerster és Lindsey nagy gyógypaedagógusok szellemében a legmodernebb alapelveket alkalmazzák, melyek a merev intézeti fegyelembe ébresztő és éltető elemként a növendékek saját iniciativáját állítják be.

2. A helybeli kath. elemi iskola 131 gyermekkel.

3. A vasárnapi patronázs 50 védenccel.

Székesfehérvárott.

A háború tartama alatt két katonakórházat vezetnek a Társulat nővérei, egyik 200, a másik 250 ágyra van berendezve.

Ugyanitt van társulati házunk, (Széchényi-u. 17.), melyben jelenleg ápoló nővéreink laknak.

Sarkadon.

Almássy Dénesné grófné magán katonakórházát a társulat nővérei vezetik, a sebesültek létszáma 50.

Szeretetszövetség.

A Szeretetszövetség a pártoló tagoknak nagy egységbe vont csoportja. A tagok, a Missziótársulat céljaiért lelkesednek, azt magukévá teszik s annak elérésében a társulatot esetleg munkával vagy szabályos, időnkinti tetszésszerinti összeggel támogatják.

A pártoló tagok rendes és adakozó tagok. Rendes tagok, kik havi 1 K-t vagy ennél nagyobb összeget fizetnek, az adakozó tagok ennél kevesebb tetszésszerinti összeget.

A nemes ügynek juttatott ezen áldozat ellenértéke gyanánt kapják az összes tagok a Társulat lánglelkű püspökelnökének számunkra írt havonkinti körleveleit, a rendes tagok emellett «A Keresztény Nő» című folyóiratot is kapják.

A Szociális Missziótársulat irodalmi bizottságának kiadványai:

Dr. Prohászka Ottokár: Összes elmélkedései, különböző kiadásban. A teljes kiadás ára vászonkötésben 8 korona.

Foerster Fr. Vilmos: *Élet és jellem.* Fordította dr. Schütz A. tanár. Ára kötv. 4·50 K, fűzve 3·20 K.

Foerster Fr. Vilmos: *Az élet művészete.* Fordította a Szociális Missziótársulat irodalmi bizottsága. Elfogyott. Új kiadás sajtó alatt.

Farkas Edith: *A Szociális Missziótársulat rövid ismertetése.* (II. képes kiadás.) Ára 1 K.

Farkas Edith: *Probation Officer.* — *Hivatalos Pártfogó.* Ára 1 K.

Nihil obstat.

Dr. Josephus Trikál,
censor dioecesanus.

Nr. 1908.

Imprimatur.

Strigonii, die 30. aprilis 1915.

Ludovicus Rajner,
episcopus, vicarius generalis.

A Szent-István-Társulat bizománya.

Stephaneum nyomda r. t. Budapest.

PROHÁSZKA OTTOKÁR:

Szentlélek hárfája

Imakönyv vászonkötésben. P 6.50

Konferencia-beszédek

A lelkigyakorlatok jegyzetei. Fűzve P 1.20

Keresztút

Vászonkötésben P 2.—

Dr. PIUS PARSCH:

Üdvösség éve

Fordították: **dr. Halamka Gyula, dr. Bátky Miklós, dr. Szamek József**

I. kötet: **Karácsonyi ünnepkör**
Kötve P 6.—

II. kötet: **A húsvéti idő**
Kötve P 7.—

III. kötet: **A pünkösd utáni idő**
Kötve P 7.—

Dr. PIUS PARSCH:

A szentmise magyarázata

Fordította: **Szunyogh X. Ferenc**
Fűzve P 4.80, kötve P 6.—